

TYÖVÄEN ARKISTO
SUOMEN SOS.DEM PUOLUEEN
EDUSKUNTARYHMÄN PÖYTÄKIRJAT

1943 – 1945

RULLA 27

KUVANNUT
MONIKKO OY

ALKU

yleisö kanta työarvot 3 d. per
yliopistossa 4-8 t -

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta,
joka pidettiin ryhmähuoneessa 13 p:nä lokakuuta 1945.
Kokous alkoi klo 19. Nimenhuudossa merkittiin poissa-
oleviksi G.Andersson, K. Andersson, Bryggari, Fager-
holm, Hakala, Hillelä, Hiltunen, Jokinen, Juutilainen,
Kallinen, E.Karjalainen, Kilpeläinen, Kilpi, Kuusela,
Leskinen, Penttala, Pesonen, Rantala, Raunio, Salmela-
Järvinen, Sillanpää, Simonen, Takki, P.Tervo, Turunen,
ja Virtanen. Puhetta johti Peltonen ja pöytäkirjan
laati Paasivuori. Läsnä oli ryhmän kirjallinen sih-
teeri Laisaari.

1 §.

Tilannekatsaus.

Ministeri Vuori: Herra Puheenjohtaja.

Luulen, että tämä on viimeinen kerta, kun hallituksen
jäsenenä tulen kertomaan niistä asioista, jotka ovat kiinnos-
taneet hallituksen mieltä. Toivon poistumisensa jälkeen suh-
teiden paranevan hallituksen ja ryhmän välillä. Pyysi ulko-
puolella pöytäkirjan huomauttaa, että hän ymmärtää monien so-
sialidemokraattisen ryhmän jäsenten kannanoton, mutta valittaa
yhteyden löyhyyttä ryhmän ja hallituksen välillä. Edelleen ul-
kopuolella pöytäkirjan halusi korostaa, että sosialidemokraat-
tisen puolueen asiaa ei voida ajaa riittävällä ponnella ja
voimalla, ellei voida rakentaa riittävän luottamuksellisia suh-
teita. Tämä on vain yksi aspekti, puoli siitä suuresta kysy-
myksestä, joka on sosialidemokraattisen puolueen yhtenäisyys.

yleisellä kunnalla työarvot 3 l. per
yliopistossa 4-8 l. -

Halusi sanoa, että sosialidemokraattisella puolueella on varsin suuri tehtävä tässä maassa, mutta puolue ei ole osannut käyttää tilannetta hyväkseen. Me olemme aivan liian suuressa määrin paljastaneet riitaisuutemme. (Ryh-
mästä: missä Virtanen ja Fagerholm ovat?) Katsoi, että jos ryhmän kokouksessa voidaan löytää linja, sitä vastaan ei ole taisteltava.

Halusi ryhmätoverina korostaa, miten tärkeää olisi, että sosialidemokraattinen ryhmä voisi esiintyä yhtä yhtenäisenä ulospäin kuin muut puolueet (Puhuja läm-
penee) Puolue, jonka jäsenet hankkuvat toisiaan julkisuu-
dessa, ei voi menestyä. Eduskunnan pöytäkirjat viimepäi-
viltä kertovat, ei hyökkäyksestä porvareita eikä kommu-
nisteja vastaan, vaan keskinäisistä riidoista.

Eräs tärkeä kohta on maan järjestäminen välirau-
han tilasta rauhan tilaan. Tiedän, että karjalaisten siir-
tolaisten vaikutukset ovat suuret. Silloin luonnollisesti
syntyy ajatus voida järjestää rajat siten, että voitaisiin
järjestää edes osalle karjalaisista paremmat olot kuin mi-
tä he voivat saada tässä egoistisessa porvarillisessa yh-
teiskunnassa. Tämä on ymmärrettävää ja se tietää pyrkimys-
tä rajojen muokkaamiseen rauhatteossa. Pääministerin luona
on käynyt karjalaisia kansanedustajia eri puolueista. Tä-
mä lähetystö oli esittänyt karjalaisten toivomuksia huomi-
oonotettavaksi kun siirrytään lopulliseen rauhan tilaan.
Pääministeri on suhtautunut hyvin varovaisesti, edellämäi-
nitun lähetystön toiveita ei tuettu.

Puhujan luona käynyt maalaisliiton lähetystö sa-
massa tarkoituksessa, huomioonottaen hänen asemansa Lon-
toon lähettiläänä, jossa ominaisuudessa hänen toivottiin
voivan vaikuttaa, että osa Karjalasta saataisiin takaisin.

Hallitus tutkii näkökohtia, jotka voitaisiin esit-

tää huomioitavaksi, kun näitä asioita ratkaistaan. Kukaan ei
vastusta täällä rajansiirtoa. Tällöin kuitenkin ei ole tie-
toa, mitä mahdollisuuksia on vaikuttaa rauhansopimukseen.
Voi olla, ettei voida vaikuttaa mitään, kun keskusteluun ryh-
dytään. Mitään tietoa ei myöskään ole, mitä toivomuksia hal-
litus voi esittää, puhumattakaan vaatimuksista.

Ainoa mitä tiedetään varmasti, on Potsdamin konferen-
sin päätökset. Sen mukaan rauhansopimuksesta päättää viiden
liittoutuneen maan ulkoministerineuvosto. Siihen voidaan kut-
sua liittoutuneiden maiden kansojen edustajia, mikäli on ky-
symys niistä kiinnostavista kysymyksistä. Me saamme valmistau-
tua siihen, ettemme voi osallistua ulkoministerien neuvostos-
sa asiamme käsittelyyn. Se on myös ulkoministeriön lakitoimien
käsitys. Meidän edustajamme voidaan kutsua kuultavaksi,
mutta mitään varmuutta siitä ei ole.

Voidaan ajatella näinkin, että rauhan kohdaltamme
päättävät Neuvostoliitto ja Iso-Britannia ilman, ettemme me
voi siihen vaikuttaa. Hallituksessa ei tiedetä, mitä Lontoos-
sa päätetään, Voidaan päättää neuvotteliijoista kaiken varalta.
Osallistunko rauhantekoomme muita kuin Neuvostoliitto ja Iso
Britannia, ei ole tiedossa. Muodolliselta kannalta mielenkiin-
toisinta toiminta omassa maassamme rauhan suhteen.

Meidän maassamme esiintyy rauhattomuutta ja erinäisiä
toiveita tulevan rauhan suhteen, etenkin karjalaisen väestön
keskunnassa. Meidän täytyisi kyetä hoitamaan diplomatiamme u-
lospäin yhtenäisemmin kuin tähän asti. On liikuttavaa, että
esim. maalaisliiton lähetystö käsittää, että me voisimme mobi-
lisoida anglosaksiset maat Neuvostoliittoa vastaan rajakysy-
myksissä. Luullaan, että olemme Neuvostoliiton vaikutuspiirin
ulkopuolella. Tässä tehdään suuri virhe.

Halusi korostaa, että ainoa tie saada korjauksia raja-
kysymyksessä, on yhteistoiminta Neuvostoliiton kanssa. Muuten

teemme karhunpalveluksen karjalaisille.

Hallitus käsitellyt asiaa. Rauhan suhteen ei ole vielä mitään konkreettisia ehdotuksia tehty. Sopimukset taloudellisessa mielessä erittäin tärkeitä m.m. sotakorvaukset ja muutkin sopimukset Neuvostoliiton kanssa, kuten palautus tavaraa, sotasaalista, tavarain vaihtoa y.m. koskevat kysymykset. Me emme voi kehittää ulkomaista kauppaamme, elleimme saa lievennystä näihin sopimuksiin tai anglosaksisista maista luottoa. Korvaukset ovat niin suuria, että se on mahdotonta. Jollemme saa lievennyksiä, on saatava luottoa. Amerikan kanssa ei ole vielä neuvottelua. Englantilaisien kanssa erittäin mahdollisuuksia on saada puntaluottoa maksusitoumusten järjestämiseen. Toistaiseksi ei ostoluottoa varten. Amerikkalaisien kanssa neuvoteltava luoton saamisesta ostoja varten.

Ulkopoliittisesta puolesta mainittakoon ikävä asia: asekatköt. Virallisesti on ilmoitettu (luottamuksellisessa mielessä): jo pitkän aikaa sitten kävi selville, että välirauhan sopimuksen tekemisen aikoihin oli armeijan piireissä voimia, jotka katsoen, ettei meillä ollut elämisen mahdollisuuksia antauduttuamme, rupesivat järjestämään aseellista vastarintaa Neuvostoliittoa vastaan tai niitä vastaan, jotka ovat heidän edustajiaan, toimisivat heihin nojautuen. Luultiin punaisen armeijan miehittävän maan, ja siksi oli aseistauduttava partiosotaa varten.

Aluksi luultiin kysymyksessä olevan ensimmäinen hämmännys, epätoivoinen ilmaisu ilman pitempiä laskelmia. Mutta pian ilmeni, että ne eivät olleet spontaanisia eikä paikallisia, vaan oli suunniteltu päämajassa ja niitä varten oli joka sotilaspiiriin lähetetty erikoinen yleisesikuntaupseeri tehtävänä järjestää asekatköt.

Tämäkään ei vielä niin pelottavaa, mutta kun val-

Puhujan luona käynyt maalaisliiton lähetystö samassa tarkoituksessa, huomioonottaen hänen asemansa Lontoon lähettiläänä, jossa ominaisuudessa hänen toivottiin voivan vaikuttaa, että osa Karjalasta saataisiin takaisin.

Hallitus tutkii näkökohtia, jotka voitaisiin esit-

tiollinen poliisi on tutkimuksissaan tullut siihen tulokseen, että kyseessä oli suunnitelmalliseen toimintaan pyrkiminen niissä oloissa, jotka olivat syntyneet välirauhan jälkeen. Valtiollinen poliisi tullut siihen tulokseen, että kyseessä ei ollut vain asekatköt, vaan suunnitelmallinen organisatio, joka on ollut toiminnassa syksystä alkaen ja toimii edelleen. Paljon ihmisiä on pidätetty tämän saman probleeman yhteydessä. Vielä viime kesänä toimittiin niiden parissa. Eniten puhujaa pelottaa, ettei kontrollikomissio ole vielä asiassa esiintynyt. Pelkää, että siitä vielä tulee suuri ja vaikea juttu, joka leviää myös ulkomaille. Hallitus koettanut torjua m.m. toimenpitein, jotka estävät vaarallisen toiminnan julkitulon Ruotsissa. Hallitus on muutenkin vaikeassa asemassa. Ne kietoutu- vat hinta- ja palkkapolitiikan ympärille. Hallituksen tarkoitus on ollut, sellaisena kuin hän on sen ymmärtänyt ja sitä kannattanut, pyrkimys hoitaa hinta- ja palkkapolitiikkaa ilman avoimia vaarallisia työtaisteluita.

Voidaan todeta, että tammi- helmikuussa oli mahdollisuus erittäin suuriin avoimiin työtaisteluihin. Sama mahdollisuus vielä maalisi- huhtikuussakin. Olisiko se ollut parempi kuin nyt palkkojen nousu. Hallitusta voidaan haukkua, mutta hänen käsityksensä mukaan, jos olisimme antaneet mennä suuriin työtaisteluihin, niin hän tahtoo kysyä, kuka tässä maassa nyt pitäisi vastata. Jotkut ovat väittäneet, että hallituksen politiikasta tulisi olemaan seurauksena talonpoikaislevottomuuksia. Mutta missään maassa talonpojat eivät ole johtaneet vallankumousta. Asiasta voidaan väitellä.

Luulen, jos otamme asian reformistisen sosialidemokraatin kannalta, niin se on ollut ainoa oikea tie. Se on ollut kallis tie. Kun ei ole voitu tavarain puutetta saada korjattua, niin todetaan, että on voitu myös radikaalisissa joukoissa (SKDL:n) saada syntymään se käsitys, ettei realipalkka ole ai-

teemme karhunpalveluksen karjalaisille.

Hallitus käsitellyt asiaa. Rauhan suhteen ei ole vielä mitään konkreettisia ehdotuksia tehty. Sopimukset taloudellisessa mielessä erittäin tärkeitä m.m. sotakorvaukset ja muutkin sopimukset Neuvostoliiton kanssa, ku-

na rahapalkan nousussa. Voidaan saada järjestöt hyväksymään sellaisia käsityksiä, jotka eivät vuoden alussa tulleet kysymykseen.

Hallituksen käsitys on, että jos voidaan palkoista selvittää kesäkuun sopimuksen puitteissa ja hinnat voidaan pitää kurissa, saamme hengähdystauon, jonka aikana pääsemme kynnyksen yli ja saamme kulutustavaraa tarpeeksi ulkomailta.

Suuria vaikeuksia kyllä syntyy sekä poliittisia että taloudellisia, sillä vastakohtien muodostumista ei voida välttää.

Eräs vaikeus on työtehon lasku. Mielipiteet alkavat kypsyä työtehon nostamisen puolelle. Ne radikaaliset piirit, jotka vielä viime talvena olivat sitä vastaan, voidaan saada mukaan vain ottamalla heidät mukaan järjestelyihin. Hallitus on tässä mielessä antanut asiantuntijoille tehtäväksi tutkia, mitä mahdollisuuksia on olemassa työpaikalla työläisten edustuksen järjestämisestä tustutamaan työpaikan johdon suunnitelmiin, tehtäviin, mahdollisuuksiin ja vaikeuksiin tarkoituksella antaa työläisille laajempi ja syvempi käsitys yrityksen luonteesta ja mahdollisuuksista. Sosialidemokraattinen puolue on viime kuukausien aikana esiintynyt erittäin heikosti sen vuoksi, että se on esiintynyt hajanaisesti. Jollei puolueen keskuudessa voida löytää kantavampaa linjaa, niin puolueella pianet mahdollisuudet esiintyä tehokkaasti eduskuntatyössä. Myönnän vaikeaksi määritellä selvää linjaa. Mitä puolue tekeekin, sen olisi vältettävä joutumasta kaikkein vanhoillisimpien aineiden kokoontumispaikaksi. Taistella tulee työväenluokan sielusta. Ei missään kysymyksessä saa joutua taantumuksellisen porvariston kokoontumispaikaksi ja sen lipuksi.

(Paatoksella) Jos puolue esiintyy silloinkin kun kokoomus ei sitä tee, niin se vetää fasistisia aineksia puoleensa kuin tunkio paskakärpäsiä!!!

Puolue, jonka lipussa on sosialismi, se ei saa muodostua taantumuksellisen porvariston kokoontumispaikaksi!!!

Puheenjohtaja: Kiitti selostuksesta huomauttaen, että Vuori on tehnyt kieltämättä ikäviä havaintoja ja persoonallisia hyökkäyksiä on tapahtunut.

Toisaalta ei ryhmällä ole ollut kaikkina aikoina niin vaikeita periaatteellisia kysymyksiä kuin nyt.

Yhtyi Vuoren lausuntoon yhtenäisyydestä ulospäin.

Vuoresta hallituksen jäsenistä parhaat käsitykset siinä suhteessa, että hän on pitänyt ryhmää asiain tasalla.

Valitti, ettei hallituksen mukana ole aina jaksettu kulkea. Tällaista riitaa kuin nytkin, on ollut ennenkin.

Kehoitti viemään sellaisia terveisiä, että kun vaikeat taloudelliset kysymykset saadaan pois päiväjärjestyksestä, niin kyllä yhtenäisyys palautuu.

Kiitti yhteistyöstä.

Pusa: Toivoi Vuoren saavan uudessa asemassaan muutoksia rauhan kysymyksessä. Puolusti karjalaisten toimintaa, käyntiä pääministerin luona. Paha mieli jäi siitä, että käynnin mahdollinen hoitaminen oli heikko, ei edes istumaan pyydetty. Heitä loukattiin karjalaisina, ei kansanedustajina. Yhteistyö torjuttiin. Huomautettiin karjalaisten taholta pyrkimyksestä tukea hallitusta tämän asian hoitamisessa. Karjalaisien käsitys on, ettei länsimaiden avulla saada mitään, vaan että katseet on suunnattava itään. Hänen mielestään karjalaisten kansanedustajain kanssa olisi voitava hoitaa asiaa, ilman että pitäjittään sitä ryhdytään hoitamaan kansalaiskokouksissa.

Katsoi ryhmän kokoonpanon suuresti muuttuneen, mutta käsitykset täytyy hylkääntyä suurissa kysymyksissä. Hänen mie-

teemme karhunpalveluksen karjalaisille.

Hallitus käsitellyt asiaa. Rauhan suhteen ei ole vielä mitään konkreettisia ehdotuksia tehty. Sopimukset taloudellisessa mielessä erittäin tärkeitä m.m. sotakorvaukset ja muutkin sopimukset Neuvostoliiton kanssa, ku-

lestaän täytyy ryhmää pitää hyvänä. Katsoi, että ryhmän vaikutusvaltaisten jäsenten taholta, kun eivät enemmistön tahtoon alistuneet, on pyritty pilaamaan ryhmän alotteen kommunisteihin nähden saama ote.

Kuittinen: Selosti karjalaisten kansanedustajien toimintaa lähetystön järjestämisessä.

Raatikainen: Kosketteli myös karjalaisten kansanedustajain toimintaa. Johtui hallituksen pessimistisyydestä, ettei se millään tavalla halunnut ottaa sitä keskuudessaan esille ja ilmoittaa siitä Neuvostoliitolle. Lähetystön tarkoitus oli saada selko, onko hallituksella mitään suunnitelmia tekeillä sen hoitamiseksi. Kun hallitus suhtautui kielteisesti, tullaan ryhtymään toimenpiteisiin siinä hallituksen yhteyden ottamiseksi Neuvostoliittoon ja mahdollisesti Englantiin ja Amerikkaan.

Syytti hallitusta siitä, että se on osaltaan syyttä ryhmän sisäisiin riitoihin. Pääministerin otteet hallituksessa ryhmää vastaan ja hallituksessa olevien ryhmän jäsenten erinäiset otteet ovat olleet omiaan kärjistämään välejä. Sosialidemokraattinen ryhmä iloinen Vuoren siirtymisestä Englantiin ja toivoo hänen atomipommin vaikutuspiiriin jouduttuaan tulevan uusiin ajatuksiin puolueesta ja ryhmästä ja sieltä käydessään tuovan hyviä terveisiä. Kiitti selostuksesta.

Käkelä: Kannatti, ettei riidellä ryhmän ulkopuolella. Selosti erästä asejuttua Lappeenrannasta ja Kotkasta, samoin erästä Jyväskylän tapausta, samoin Kuusankoskelta.

Leino ussinut valtiollisen poliisin osastopäälliköt tarkoin. Me olemme toisesta luokkavallasta siirtyneet toiseen. Noin 10 % tehdyistä ilmiannoista peräillisiä.

Tolonen: Puhui karjalaisten asiasta ja asekatkosta.

Lepistö: Koetti kätkeä neuvot mieleensä, jotka Vuori ryhmälle esitti. Valitti, ettei Kilpeläinen ja Bryggari olleet kuulemassa. Kehitys on alkanut jo viime syksynä. Me, jotka olemme sosialidemokraatteja, me pidämme kiinni oikeudesta. Länneä oikeutta ja demokratiaa maailmaan luodaan. Tämän suuntaiset terveiset kehoitti Vuorta viemään Englantiin.

Me katsomme asioita toiselta kantilta kuin hallituksessa olevat toverit. Kiitokset keskinäisestä välien selvittelystä.

Voionmaa: Voi olla syitä, että pääministeri on ollut töykeä. Johtuu siitä, että hän katsoo välirauhan sopimuksen muuttamisen toivottomaksi. Rajat vaikeat muuttaa, jäämme Neuvostoliiton ja Molotovin mielivaltaan. Sellaiselta asia näyttää Potsdamin neuvotteluiden tuloksena.

Jo peruskirjassa on Suomi jätetty Neuvostoliiton valtaan, sillä voittajan ja voitettujen suhteet jäävät sen ulkopuolelle. Jo meidän liittyminen Yhtyneisiin kansakuntiin riippuu Neuvostoliitosta. Tästä johtuu hallituksen ja pääministerin pessimistisyys. Sotasyyllisyyksien hoitaminen täällä on Paasikivelle erikoisansio. Ryhmän menettely on hallituksen työn vaikeuttamista tässä asiassa. Erimielisyyksien syistä on 99 % ryhmässä. Ei Englannilla ole tällä mitään sanomista. Ryhmä luulee, että sillä on suuri vaikutus, mutta missä se nyt on. Riita viime syksynä johtui Sventon ja Pekkalan tapauksista. Hallituksen ja ryhmän välit ovat nykyisin vielä heikot.

Ymmärsi, että Englannissa Vuorella vaikea tehtävä. Siellä on hallituksessa m.m. Cripps Suomen vihollinen. Kirjoittivat Suomea vastaan kirjan talvisodan aikana. Suositteli, että Vuori ottaisi yhteyden parlamentin jäsenen Konni Zilliacukseen, joka on suomalainen. Saattaa olla Käkelän puheissa perää

että valtiollinen poliisi käynyt liian innokkaaksi. Mutta asekatköt ovat pahasta. Aitolahden löydöstä mainitsi m.m., että majuri Kivela, jonka piti tulla edustajaksi, on syyllistynyt siihen.

Paasivuori: Tiedusteli, miten on laita, kun hallitus hylkäsi epäajankohtaisena uudet rannikkoratasuunnitelmat, jätti päätöksen sanamuoto mahdollisuuden arveluun, että hallitus ei pidä Porkkalan alueen pohjoisrajaa niin lopullisena, ettei siihen rauhanneuvotteluissa saada sellaista muntosta, että entinen rata aukeaa.

Vuori: Torjui sellaisen käsityksen selittäen, että enemmistö esitti taloudellisista ja taktillisista syistä asian pantavaksi pöydälle. Ei siinä ollut muita tarkoituksia.

Liittyen Voionmaan lausuntoon, että rajojen muutos puheilla ei mitään voiteta. Jos karjalaisten edustajat ohi hallituksen puhuvat valvontakomissiolle, niin he epäonnistuvat. Munttenkaan ei ole lähdettävä toimimaan sivu hallituksen.

On suorastaan masentavaa nähdä, miten matalaa Suomen kansa on. Sinne tulee tuhansia kirjeitä. Ne ovat omiaan osoittamaan, ettei hallitus nauti sitä arvovaltaa, joka hallitusmuodon mukaan sille kuuluu.

Tämä anarkia, jota myös sosialidemokraattisessa ryhmässä on esiintynyt, vie maan turmioon!!! Näissä oloissa, joissa on vaivoin voitu ylläpitää maan itsemääräämisoikeutta, sellainen politiikka on vaarallista.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on aivan liian suuressa määrässä antautunut täysin fascististen ainesten johdettavaksi!!!!

En syytä. Tarkastellen objektiivisesti, ei eduskunnassa, ei edes kokouksessa oltu näin rohkeita, oltiin paljon varovaisempia!! Ottakaa esimerkkiä kokouksesta!

... samaa erästä vyöskytän tapausta, samoin kukaan koskelta.

Leino ussinut valtiollisen poliisin osastopäälliköt tarkoin. Me olemme toisesta luokkavallasta siirtyneet toiseen. Noin 10 % tehdyistä ilmiannoista perälliisiä.

Tiedän ettei täällä ole kukaan fascismiin kannattaja, mutta jos politiikassa tehdään jotakin, tulee heti kannattajia, joiden puheista saadaan kantaa vastuun!

Riittäisyys on yksi vaara.

Toinen on se, että on ryhmässä esiintynyt ryhmä, joka on esiintynyt aktiivisimmin hallitusta vastaan!! Jos tämä jatkuu, niin tämä ryhmä joutuu irroitetuksi työväen piiristä!!!

Hänen taktiikkansa on ollut se, että sosialidemokraattisen ryhmän pitäisi voida esiintyä voimakkaasti työväen yhteistoiminnan puolesta ja toiseksi voimakkaasti fascisteja ja natsismia vastaan. Sen pitäisi voida taistella yhteiskunnallisten uudistusten puolesta ja muutenkin esiintyä reformistien pyrkimysten puolesta.

Jos se näin olisi voinut esiintyä, niin se ei olisi esiintynyt sotapolitiikan puolustajana, ikäinkuin ensimmäisenä puolustusadvokaattina, nimenomaan ne 24. Tämä on seuraus viime aikojen aktiivisesta politiikasta.

Lepistö: Totesi, että osa meidän puoluetovereistamme ovat lavertaneet meidät sellaisiksi ja auttaneet siten kommunisteja.

Suuri osa meistä on maasentulaisia, jotka ovat elävissä kosketuksessa kansaan. Esim. Vaasassa ei ainoakaan ymmärtänyt Fagerholmin Mäntsälän puhetta. Vanhat puoluetoverit Lillnxiä myöten valittivat Fagerholmin puhetta. Sanoivat olevan paremman, että Fagerholm ryhtyisi hoitamaan viinakauppa-asioita. Nuoremmat ovat samoja kertoneet, ettei ainakaan ole ymmärtänyt Fagerholmin kantaa. Torjui väitteen siitä, että kansa ei seuraa meidän tunnuksiamme.

Lehtokoski: Valitti keskustelun sävyä. Pyysi tietoa, paljonko on henkilöitä, jotka luovutettu Neuvostoliitolle?

Raatikainen: Torjui väitteet, että tarkoituksellisesti olisi tähän ankaraan arvosteluun annettu aihetta. Kun

että valtiollinen poliisi käynyt liian innokkaaksi. Mutta asekatköt ovat pahasta. Aitolahden löydöstä mainitsi m.m., että majuri Kivela, jonka piti tulla edustajaksi, on syyllistynyt siihen.

Paasivuori: Tiedusteli, miten on laita, kun hal-

Vuori syyttää meitä oikeistolaisuudesta. Toivon, ettei atomipommi heitä Vuorta meidän ohi toiselle puolelle kanas oikealle. Me, jotka olemme parjattujen fascistien kirjoissa, toivomme, että käsityksemme kestää tulevaisuudessakin.

Karvonen: Katsoi keskustelun menneen asiattomaksi ja olevan ilman teoreettista, käytännöllistä ja historiallista perustaa.

Tämä arvosteltu ryhmä ei halua liittää sosialidemokraattista puoluetta leijaksi kommunistien häntään.

Maaseudun mielipiteiden jakautuminen johtuu siitä, miten täällä levitetään eripuraisuutta.

Kertoi, että hänen piirissään, joka oli ainoa, jossa puolueen äänimäärä vaaleissa nousi, sai viime sunnuntaina 300 henkeen nousevassa kokouksessa täysin yksimielisen hyväksymisen 24:n alotteelle.

Vuori: Ilmeisesti täällä eletään edelleen kiihkokaudessa. Pitää välttää antamasta aihetta siihen käsitykseen, että fascistiset ainekset saavat toiminnalleen tukea ryhmän ajamasta politiikasta? Ne kerääntyvät puolueeseen kuin paskakärpäset tunkion ympärille ja sitten puolue on niistä pöläkemättömissä. Ei ole enää kysymys valtataistelusta ryhmässä tai puolueessa. Se on yhdenmukaista.

Jos halutaan säilyttää sosialidemokraattien vaikutus työväenliikkeessä, niin sitä ei saa heikentää harkitsemattomilla otteilla kuten 24:n aloite.

Se oli poliittisesti tyhmä teko, varsinkin sen jälkeen, kun se muuttui ulkopoliittiseksi dokumentiksi. Komissio käsitti, että tahdottiin suojella fascisteja.

Tämä on ryhmän heikkous, sen on sitä mietittävä. Jos täällä niinkuin aikaisemmin esittää jonkun kannan

niin täällä nousee heti joku, joka sanoo olen toisella kannalla, ja häntä seuraa kansa ilman, että siitä keskustellaan!

Minä sanoisin poislähtevänä miehenä: Minä olen vilpittömästi ollut mukana sosialidemokraattisessa puolueessa ja koettanut säilyttää sillä toimintamahdollisuuden näissä vaikeissa oloissa. Sen mukaisesti on toiminut pyrkien tasottamaan ristiriitoja. Olisi saatava vähitellen suurempaa yhtenäisyyttä toimintaamme.

Jos täällä arvellaan, että hän esiintyy Englannissa toisin, mikä on puolueen etu, niin erehdytään.

(Vuori poistui, koska hänellä oli vielä toinen tilaisuus hoidettavana)

Pusa: Meidän ei ole tahallaan mentävä kommunistien kelkkaan, jolloin seuraa kansan äänestys Neuvostoliittoon liittymisestä ja piste.

Kivisalo: Totean, ettei Vuori vastannut tehtyihin kysymyksiin, vaan sen sijaan pauhasi, jotakin muuta. Olisi toistanut Lehtokosken kysymyksen.

Juutilainen: 24:n aloite oli tähdätty fascisteja vastaan.

Lumme: Tiedusteli sensuurin olemassaoloa. Sanoi, että Ruotsissa ihmetellään, että meillä m.m. sensuroitiin Englannin pääministerin puhetta. Olisi tahtonut sensuurin olemassaolosta selvää. (Ryhmästä: Vielä on ja entistä tiukempi.)

V a k u n d e k s i:

Onni Peltanen
Puheenjohtaja.

M. Saarimäki
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u:

T. Pusa

Juha Karvonen

että valtiollinen poliisi käynyt liian innokkaakka...
Mutta asekatköt ovat pahasta. Aitolahden löydöstä mainitsi m.m., että majuri Kivelä, jonka piti tulla edustajaksi, on syyllistynyt siihen.

Paasivuori: Tiedusteli, miten on laita, kun hallitus...

Pöytäkirja

Sos.-dem.eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta eduskuntatalossa ryhmän huoneessa lokakuun 16 p:nä 1945 klo 17.15. Läsnäoleviksi merkittiin: Peltomen, Kallinen, P.Tervo, Hakala, U. Raatikainen. Kivisalo, Penttala, Kulovaara, Tolonen, Malkamäki, Takki, Turunen ja Paasivuori. Puhetta johti Peltomen, pöytäkirjan laati Paasivuori.

1 §.

Työpaikkaneuvosto.

Takki: Huomenna on hallituksessa epävirallisessa käsittelyssä työpaikkaneuvostoasia. Murto teki asiasta aikanaan aloitteen, jonka mukaan kun tuotteita on riittämättömästi, kun työteho on alentunut ja kun tehtaast eivät lähetä tuotteita kulutukseen jne. hän näki välttämättömäksi valvomaan asetettavaksi työpaikka neuvostoja, joilla tulisi olemaan suuri valta. Siihen kuuluisi työntekijäin luottamismiehiä, ammatillisen järjestön edustaja valtion edustaja jne. Asetettiin ministerivaliokunta tulivat Murto, Janhunen, Törngren ja Takki. Komitea asetettiin asiaa selvittämään. Komitea toteaa, että asia on ennenkin ollut esillä: v.1918 Englannissa tuotantoteholaitos. Nyt Englannissa ja Yhdysvalloissa. Komitea toteaa, että tuotantotehokomitealla on oikeus neuvotella tuotantoon vaikuttavista seikoista mutta ei oikeutta käsitellä palkkoja ym. sellaisia ammatillisten järjestöjen hoidettavia asioita. Puhuja selvitteli yksityiskohtaisemmin. Saksassa tällaiset komiteat on järjestetty pakollisiksi. Ehdotettu komiteasysteemi poikkeaa Murron ehdotuksesta oleellisesti. Murron ehdotus sisältää määräysvallan antamisen tuotantotehokomitealle, kun taas muualla sillä on neuvoa antava tehtävä. Murron on muutenkin tehtäviltään laajempi. Merkittävä mikä on oloissamme sopivin ratkai-

su. Eri järjestötoivot sitä mieltä, että ~~xxi~~ työnantajille on säilytettävä määräysvalta. Komitea on sitä mieltä, että tuotantotehokomitean asettaminen on tehtävä pakolliseksi, mutta asianosaiset saavat sopia jäsenistä. Vapaaehtoiseen ~~xxi~~ järjestämismahdollisuuteen on menty siksi, että laitosten rakenne on siksi erilainen, että ohjesääntöä komitealle ei voida laatia. Pakollinen systeemi tulee myös kalliiksi n. 60 milj. markkaa. Vapaaehtoisella järjestelyllä valtion menot tästä supistuvat n. 1/4. osaan. Asetettu komitea päättyy siis kompromissiin. Milloin pakollinen muodostetaan määrää sen sosialiministeriö. Komiteaa sovelletaan ensinnä teollisuuteen, mutta ei kauppaan. Komitean mielestä yrityksen johto pidetään edelleen, mutta sen on annettava tuotantokomitealle sen toiminnassa tarpeellista apua. Tuotantokomitean tehtäviin tulisi kuulumaan työtehon kohottaminen, työn turvallisuudesta huolehtiminen, työnsuojelu, tarkkailla raaka-aineiden käyttöä ja sen tehostamista jne. puhuja selvitteli niitä varsin yksityiskohtaisesti.

Juttu on poliittisesti tärkeä, koska ~~xx~~ on tehty sosialisoinnissa välityksynä. Miten asia on ajettava. Komiteassa äänet tasa kaksi kahta vastaan siitä annetaanko lakiesitys vai ~~xx~~ pakannetaanko se valtalakiin. Laki olisi käsiteltävä tavalliseen tapaan. Tämä sisältää siksi kauaskantoisia päätöksiä, että voidaan puolustaa erillisen lain säätämistä. Puoluetoimikunnan kanta on, että tavallisena lakina se olisi käsiteltävä. Ministerivaliokunnassa äänet menivät tasan 2 vastaan 2 äts. Muto ja Janhunen - Takki Törnqvist

Puheenjohtaja: Kiitti saaduista tiedoista. Oli sitä mieltä, että tätä voidaan yrittää.

Penttala: Säädetty tavallisena lakina. V:n 1947 loppuun kokeilumielessä. On tehtävä kompromissi SKDL:n kanssa.

Lepistö: Tavallinen laki. Ajateltava pysyväistä järjestelyä. Sen vuoksi asia on perusteellisesti tutkittava eikä sidottava sota-ajan lainsäädäntöä.

P. Tervo: Tämä on kommunistien pelastava ote meidän sosialisoinnissa välityksynä johdosta. Mielestäni tässä pelataan fortunaax niin kauan kuin kokeilu kestää. Porvarit ja työnantajat pyrkivät jarruttamaan ja sen avulla latekemaan sen mahdottomaksi. Ei kannata ruveta ajamaan määräaikaiseksi-

kaan. Kommunisteilla ei ole väliaikaisia toimenpiteitä. Tämä on sen laatuinen, että se on saatava pysyväiseksi. Ja valtalakiin perustettaessa voidaan väittää, että pyritään diktatuurisiin toimenpiteisiin. Se on säädettävä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Kallinen: Miksi SKDL tahtoo, että se annetaan valtalakiin perustuen.

Takki: Se on nopeampi tie ja helpompi muuttaa tarpeen ja kokemuksen mukaan.

Kivisalo: Tiedusteli ulkolaisia kokemuksia.

Takki: Siellä on vapaaehtoinen ja lainsäädännön pohjalla toimiva. Ranskassa Gaullen aikana nyt vähän aikaa on ollut pakollinen. Tietoja ei ole saatu.

Kulovaara: Kommunistit ovat meitä paljon haukkuneet poikkeuslaeista sodan aikana. Nyt he rauhan aikana ottavat kannattaakseen poikkeuslakia. Jos laki on tavallista tietä ssatavissa olisi sitä käytettävä.

Puheenjohtaja: Puoluetoimikunta on asettunut yksimielisestä tavallisen lainsäädännön kannalle. Valmistava valiokunta voinee yhtyä siihen.

Kallinen: On vain pelättävissä, ettei se men tavallisessa järjestyksessä läpi. Meidän on valmistauduttava vastaamaan kannanotostamme.

Lepistö: Hänen mielestään ei ole epäilystäkään siitä, että tavallista järjestystä on noudatettava. Hallituksella on valtapuolueiden kannatus hallituksen on lyötävä nyrkkiä pöytään.

Peltonen: Olisi käytettävä tavallista järjestystä. Työpaikoilla muuten syntyy riitaa eikä asia mene läpi.

Päätettiin yksimielisesti yhtyä puoluetoimikunnan kantaan siitä, että tavallista lainsäädäntöä asia on hoidettava.

2 §.

Tasavallan suojelulain jatkaminen.

Kallinen: Perustuslakivaliokunnassa oli esillä kysymys tasavallan suojelulain jatkamisesta. Asiantuntijana oli Kekkonen, jonka lausunto oli laimea. Siihen perustuen valiokunnassa ehdottivat sen hylättäväksi. Asia pantiin pöydälle. Puhuja on keskustellut asiasta Kekkosen kanssa. Kekkonen kiivastui luvaten tulla uudestaan. SKDL:n edustajat lain jat-

kamisen kannalla. Kysyi ryhmän kantaa. Itse jatkamisen kannalla.

Lepistö: Jatkamisen kannalla.

Turunen: Toivoi tietoa hallituksen jäsenten kannasta.

Kallinen: Takki sanoi, ettei hän tunne sitä.

Penttala: Ollut ensimmäisenä ryhmässä sillä kannalla, että se oli saatava. Nyt vastustaa, sillä ei tule maassamme ilmenemään sellaisia kumousliikkeitä, joita varten sitä tarvittaisiin.

Aulovaara: Oli sitä mieltä, ettei sitä tarvita. Nopeitten vangitsemista toimenpiteitten suositukseksi on muita lakeja, jos tarvitaan.

Kivisalo: Laki katsottiin perustuslakivaliokunnassa tarpeelliseksi vain ulkopoliittisista syistä. Muissa suhteissa se on tarpeeton. Kekkonen myönsi tämän. Puhujan mielestä voidaan esittää, että hallitus antaisi uuden esityksen siltä kohdin mikä on tarpeen. Se kanta on pesun kestävä.

U. Raatikainen: Sodan aikana se oli tarpeellinen, vaikka sitä on käytetty väärin. Nyt sitä käytetään toisaalla väärin. Jos olisi lakeet, ettei sitä väärinkäytetä, niin puhuja sen vielä hyväksyisi. Mutta nykyisessä tilanteessa yhtyy Kivisaloon.

Kallinen: SKDL huomautti, ettei ole vielä rauhaa. Laki on ollut voimassa, kun politiikkaa hoidettiin entisessä suunnassa. Nyt voidaan väittää sitä tarpeelliseksi, kun politiikan suuntaa on muutettava. Tämä ajankohta on mielenosoituksellinen, jos se nyt kumotaan. Keskustelu laajennetaan ulkopoliittiseksi. Voidaan hyväksyä selvällä ulkopoliittisella varauksella.

P. Tervo: Yleisesti ottaen puhujalla on se käsitys, että poikkeustilaleista olisi päästävä. Ryhmä joutuu nyt välikäteen. Uusi suunta pyrkii entisen diktatoriseen asemaan. Puhujan mielestä ei ole varmaa, onko kumoamista ulkopoliittisia seurauksia, kuten Kallinen esitti; sitä puhuja perusteli. Korkeintaan voitaisiin yhtyä Kivisalon kantaan.

Kivisalo: Asialla voi olla Kivisalon esittämiä vaikutuksia. Puhuja sanoi, ettei hän tiedä, voiko ottaa esille lakitekstin ja muuttaa sitä valiokunnassa ja se hyväksyä. (Kallinen: Ei käy). Otan siitä selvää.

P. Tervo: Eikö ole voimassa poikkeuslakia viime syksyiltä, joka oikeuttaa

pidättämiseen, esim. kansanedustajan pidättämiseen? (Kivisalo: Tämän lain perusteella on annettu kolme ~~lää~~ valtioneuvoston päätöstä, jotka ovat voimassa. Ehkä joku niistä). Puhujan muistaman mukaan se on laki.

Puheenjohtaja: Sos.-dem. ryhmä on aina ollut poikkeuslakeja vastaan. Mutta kyllä hallituksella on oikeus tässäkin esittää tarpeellisen lain. Kyllä ulkopoliittinen puoli huomioitava. Jos maalaisliitto on yksimielinen lain hylkäämisestä, emme mekään sitä tässä muodossa hyväksy.

Kallinen: Pelkäsi, että tulee manööveri, jossa tulee tehdä negatiivista politiikkaa eikä siitä saada positiivisen politiikan kuvaa. Sen tulos on huonompi kuin mitä haluamme.

Aulovaara: Kun hallitus on vaatinut niin antaa mennä. Harkitaan uudestaan.

Hakala: Poikkeuslaeista on päästävä irti. Tilanne ei ole vielä niin rauhoittunut, että voitaisiin siitä päästä.

Puheenjohtaja: Voitaneen yhtyä siitä, että hyväksytään vuodeksi. Ei vietäne asiaa ryhmään.

Hyväksyttiin puheenjohtajan viimeinen ehdotus.

3 §.

Ryhmän lausunto budjetista.

Penttala: Esitti puheenjohtajia.

Puheenjohtaja: Ehdotti P. Tervoa, huomioon ottaen hallituksen vaikeudet.

Kallinen: Yhtyi edelliseen.

P. Tervo: Pyysi ohjeita.

Kallinen: Koeta sympaattisesti arvostella.

Puheenjohtaja: Mitä on huomattavaa maatalousmiesten kannalta.

Lepistö: Mainitsi tukipalkkioista ja kuljetuskorvauksista selvittäen yksityiskohtaisemmin.

P. Tervo: On ajatellut maan talouden vaarantamisesta inflatiopolitiikalla vierittää syyn kommunisteille ja taloudellisille keinottelijoille ja hallituksella on siitä osa vastuuta. Haukkua Huhdan ja sen 3 % kevään jutun jne.

Penttala: Saako tehdä raha-asia-alotteita.

Puheenjohtaja: Saat.

P.Tervo: Saako puuttua yksityisseikkoihin?

Puheenjohtaja: Mikäli ovat mielenkiintoisia. Penttala ja Turunen kosketelkoot sosiaalisia kysymyksiä.

Lepistö: Setelinvaihtopolitiikasta voi myös puhua. Maaseudulla ovat luovutukset pysähdyksissä, siinäkin on puheen juurta.

Hyväksyttiin esitettäväksi ryhmälle.

Vakuudeksi:

Mo'asimmi
Sihteeri.

Tarkistettu:

Osmi Peltonen
Puheenjohtaja.

Pöytäkirja

Sos.-dem. eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta eduskuntatalossa pankkivaliokunnan huoneessa lokakuun 18 p:nä 1945 klo 17.00 Läsäoleviksi merkittiin: Peltonen, Kivisalo, Malkamäki, Lepistö, Kulovaara, Hakala, Tolonen, Rantala, Penttala, Pusa, Paasivuori ja ryhmän kirjallinen sihteeri Laisaari. Puheenjohtajana toimi Peltonen, pöytäkirjan laati Paasivuori.

1 §

Tilojen osittamista rajoittava laki.

Puheenjohtaja: Ilmoitti käsiteltäväksi maaomaisuuden liiallista jakamista rajoittavan lain.

Tolonen: Sanoi epäilevänsä suurmaanviljelijäin olevan siinä asialla.

Pusa: Kysymys on siitä onko tällaista lakia tällä kertaa säädettävä vai siirrettävä tuonneemmaksi. Suurmaanviljelijät katsovat, että siihen liittyy lisämaan tarve, joten se on heidän kannaltaan heitä itseään suojaava. Jos maansaantilailla hankitaan riittävästi tontteja, lisämaata jne., niin tämä laki muodostuu tarpeettomaksi. Maanhankintalaki antaa 10 v:ksi tarpeeksi työtä, joten on samantekevää, jos sitä säädetään tai ei. Inflation jatkumisen vuoksi ja kun lisämaata ei voida antaa, olisi paikallaan hylätä koko laki. Perinnönjaoissa tyhmemmät muuttavat rahaksi osuutensa tällaisina epävarmoinakin aikoina. Useissa kymmenissä tapauksissa on lisäksi voimassa rakennuskielto, joten tämä niihin nähden on aivan tarpeeton. Muualla sillä ei ole merkitystä siinä määrin, että kannattaisi säätää laki. Sosialidemokraattien ei ole syytä olla mukana suurviljelijöitä auttamassa.

Simonen: Oli teoreettisella kannalla.

Kulovaara: Hyväksyi lain.

Puheenjohtaja: Saat.

P.Tervo: Saako puuttua yksityisseikkoihin?

Puheenjohtaja: Mikäli ovat mielenkiintoisia. Penttala ja Turunen kosketelkoot sosiaalisia kysymyksiä.

Lepistö: Setelinvaihtopolitiikasta voi myös puhua. Maaseudulla ovat luovutukset pysähdyksissä, siinäkin on puheen juurta.

Kivisalo: Epäili, että tämä on tarkoituksellisesti keksitty estämään maanhankintalain toimeenpanoa. Oli sitä mieltä, että tämä sinänsä hyvä laki voi nyt jäädä lepäämään. Voidaan asian käsittely lykätä kunnes Simonen palaa.

Lepistö: Luki mietintöluonnoksen. Vähintään useamman vuoden juttu ennenkuin voidaan maanhankintalakia saada toteutetuksi. Ajankohtakin on vaikea tämän toteuttamiseksi.

Kulovaara: Katsoi lain saaneen alkusysäyksen Karjalan kannaksen tilojen uudelleen muodostamispyrkimyksistä sodan aikana. Lepistön inflatiojuttu on tärkeä, jonka vuoksi voitaisiin lykätä.

Pusa: Selvitteli miten talojen pojat joutuvat etuoikeutettuun asemaan muihin nähden. Jos tehdään sopimus jaosta ja asianomaiset rakentavat sen mukaan, niin luuletteko, että maanmittarit jättävät tämän huomioonottamatta. Puhuja selosti vielä Karjalan kannaksen jakojuttua.

Laisaari: Tällainen rajoitusjuttu on ollut olemassa, kun pyrittiin säilyttämään tilat verottamiskykyisinä. Se johti torppari ja mäkitupalaisjärjestelmään. Puhuja ei katsonut asian laajakantoisuuden vuoksi voivansa ottaa siihen kantaa.

Rantala: Yhtyi Pusaan. Mutta myöhemmin on tämän lain kannalla. Kaipasi tarkempia määräyksiä laista. Suositteli hylkäämistä tällä kertaa.

Hakala: Sanoi olleensa epäilevillä kannalla. Tällä kertaa ei ole määriteltävissä, kuinka pienellä tilalla perhe voi tulla toimeen. On pyrittävä siihen, että maan tuotto saadaan nousemaan. Se on tärkeämpi kuin uuden maan raivaus. Kun tässä laissa ei kaikkia näitä seikkoja ole huomioon otettu ja kun uusia tiloja muodostetaan pienentämällä vanhoja paraka, niin tuntuu oudolta, että samaan aikaan pyritään laatimaan lakia, joka estää sellaista luonnollista tietä tapahtumasta. Annetaan raueta tällä kertaa.

Päätettiin suositella hylkäämistä tällä kertaa.

2 §.

Pankkivaltuusmiesten y.m. palkkioiden ~~korottamis~~asia.

Puheenjohtaja: Maalaisliitto halusi pankkivaliokunnassa asian alistaa

ryhmiin.

Tolonen: Oli sitä mieltä, että kun asianomaisilla on hyvin vähän työtä, niin olisi tingittävä puolet pois.

Pusa: Ilmoitti valiokunnan puheenjohtajan olleen sitä mieltä, että asia lykätään vuoden vaihteeseen.

Päätettiin esittää asian käsittelyn lykkäämistä.

3 §.

Porin vuokraviljelijäin kirjelmä.

Puheenjohtaja: Luki kirjelmän, joka koski maanhankintalain toimeenpanoa Porin kaupungilta viljelysmaita vuokranneiden hallitsemilla maataloilla.

Pusa: Helsingissä on sama juttu. Tiloja on hankittu tonttimaaksi korkeasta hinnasta. Asiassa on paljon perää. Maanhankintalaki ei tunne kuin ensi- ja toissijaiset maanluovuttajat. Kunnat ovat ensisijaisia.

Puhujan mielestä ei olisi syytä kovin ahtaaseen tulkintaan. Esitti käsityksensä olevan, että kunnan olisi hankittava riittävästi tontteja niihin oikeutetuille ja loppu saisi edelleen olla vuokralla. Yhteisöjen oikeudet tulevat riittävästi valvotuiksi.

Päätettiin Lepistön ehdotuksesta, että kirjelmä annetaan Kuuselalle joka voi ottaa yhteyden Vennamoon ja Eskolaan ja antaa vastauksen kirjelmän lähettäjälle.

V a k u u d e k s i:

M. A. A. A. A.
Sinteerin.

T a r k i s t e t t u:

Onni T. T. T.
Puheenjohtaja.

Puheenjohtaja: Saat.

P.Tervo: Saako puuttua yksityisseikkoihin?

Puheenjohtaja: Mikäli ovat mielenkiintoisia. Penttala ja Turunen kosketelkoot sosiaalisia kysymyksiä.

Lepistö: Setelinvaihtopolitiikasta voi myös puhua. Maaseudulla ovat luovutukset pysähdyksissä, siinäkin on puheen juurta.

Pöytäkirja

Sos.-dem. eduskuntaryhmän kokouksesta eduskuntatalossa ryhmän huoneessa lokakuun 18 p:nä 1945. klo 18.00. G. ja K. Andersson, Bryggari, Eskola, Fagerholm, Hiilelä, Hiltunen, Jokinen, Juutilainen, Kallinen, Kilpi, Kuusela, Lehtokoski, Lumme, Muikku, Nurminen, H. Pesonen, Raunio, Salmela-Järvinen, Sillanpää, Simonen, Takki, P.Tervo, Turunen, Welling, Wirtanen ja Voionmaa. Puhetta johti Peltonen, pöytäkirjan laati Paasivuori. - Läsnä myös ministeri Kilpi, Puoluesihteeri Varjonen, toimittaja Kaarne ja kirjallinen sihteeri Laisaari.

1 §.

Satakunnan lääni.

Puheenjohtaja: Antoi puheenvuoron Satakunnan pitäjien edustajien kokouksen lähetystölle.

Lähetystön johtaja: Kankaanpään aloitteesta Satakunnan kuntien muostamassa Satakunnan maakuntaliiton kokouksessa 22.9.1945 todettiin, että hallituksen esityksen mukaan Satakunnasta tulee erotettavaksi kuntia vastoin vastoin tahtoaan uudessa läänijaossa, lähinnä Hämeen lääniin. Kuitenkin Satakunnan tuotannollinen kauppa käydään rannikon suuntaan ja kulutustarvikkeitten kauppa Tampereen suuntaan. Kaupallinen kehitys, sairaalat ym. merkitsevät suuntautumista länteen päin. Kokemäenjoen vesivoimavarat, maan vesivoimavaroista 6,9 % eli 1149 milj. kWh/v, säännösteltynä 1267 milj. kWh/v:ssa, josta 67,8 % on rakennettu tai rakenteilla, kertovat siitä, että Kokemäenjokilaakso on kehitystilassa. Puhuja selvitti, miten lakiesityksen mukaan tämä syntyvä taloudellinen kokonaisuus särkyisi maakunnan vahingoksi. Vastustavat maakunnan pirs-

tomista.-Lähetystä jätti päätöslauselman.

Liite n:o 1.

Puheenjohtaja. Kiitti ja lupasi asiaan kiinnitettäväksi huomiota.

2 §.

Matkasel ostusta ja sosiaalipolitiikan suuntaviivoja.

Ministeri Kilpi: Norjan ja Tanskan matka on nyt suuri elämys. Puhuja rajoittui vain joihinkin kohtiin. Norjassa vallitsee nyt samat tunnelmat kuin meillä keuhkilla 1917 ja siihen liittyvä rakentamishalu. Kaiken tämän pohjalla on synkkä viha Saksalaisia ja oman maan quislinkeja kohtaan. Tšekäläinen tuntee väliin jopa vastenmielisyyttä. Esim. saksalaisten ja norjalaisten lapsille eivät naiset lupaa koskaan myönnettäväksi Norjan kansalaisoikeuksia. Miltei kademieliin katseli tältä pohjalta lähtevää yksimielisyyttä. Norjan rakentamiseksi "Arbetet för alla"-ohjelma, jonka keuhkilla kaikki puolueet yhdessä laativat, sisältää talous-, valtio- ja sosiaalipoliittisen ohjelman läheistä tulevaisuutta varten. Norjan työväenpuolueiden yhtymisajatus, jonka nykyinen pääministeri Gerhardsen pani alulle, - porvaritkin tätä ylistävät - sekin oli alkanut Greenin keskitysleirillä. Keuhkilla alkoivat neuvottelut. Heinäkuun alussa ohjelma oli valmis ammattijärjestön johdolla. Kommunistit alkoivat temppuilua. Furubotn ym. sen varsinaiset johtajat johtivat temppuilua, ei varsinaiset järjestöt. Elokuun alussa julkaistiin hyökkäys työväenpuolueen johtoa mm. Tranmaelia vastaan. Siihen juttu raukesi. - Ohjelma oli erittäin yksityiskohtainen. Kommunisteilla on 10 paikkaa, työväenpuolueella 77. Tilanne ei jää pysyväiseksi. Työväellä on niin voimakas yhteenpyrkimisen halu, ettei siinä puoluerajat kestä. Meille on mielenkiintoista seurata Norjan politiikkaa, myös sosiaalipolitiikkaa, sosialisointipyrkimyksiä jne. Sodanaikainen vihamielinen suhtautuminen Suomeen on muuttumassa, mutta tehdään ero henkilöiden ja henkilöiden välillä. Puhuja mainitsi esimerkkejä, mm. Norjan yliopiston avajaisiin ei Suomea kutsuttu, kun yliopistomme rehtoria pidetään natsina. Tanskassa tilanne on leppoisempi.

Puhuja kertoi Ruotsin sosiaaliministerin suunnitelmasta vapaista työmarkkinoista. Siihen liittyy matkakortti- ja työluvattomuusjärjestelmä. Tanska ja Norja suostuivat, mutta puhujan täytyi janna vastaan. Jos me

siihen suostuisimme, olisi siitä seurauksena työvoiman siirtyminen sinne ja se johtaisi aivan mahdollisiin seurauksiin.

Sosiaalipolitiikan hoito tällä kertaa ei ole helppoa, vaikka maaperä olisi hyvä. Taloudelliset mahdollisuudet ovat heikot. Se rajoittuu sosiaalisen seurausten lieventämiseen. Lesket, orvot ja invalidit on hoidettava. Lasketaan että n. 1/5. osa Suomen kansaa on nyt ilman asuntoja. Virkamiehet ovat siinä käsityksessä, että ollaan tasaantumassa v:n 1912 tasolle. Vaikuttaa ristiin 2 asiaa. Samalla kun sanotaan, että sosiaalipolitiikka on hoidettava hyvin ja lupaukset on lunastettava, vaikuttaa sen rinnalla käsitys, että sotakorvaukset ovat pääasia ja sosiaalipolitiikka on pantava hyllylle. Puhujan mielestä, jos sosiaalipolitiikkaa ei hoideta hyvin, se kärjistää vastakohtat äärimmilleen. Työvoima on hoidettava yhtä hyvin kuin koneet. Puhja kosketteli työehtosopimuksia. Mainitsi, että hullu politiikkamme on saanut aikaan sen, että on välttytty työtaisteluilta. Käsitteli veturimieslakkoa, mainitsi maatyöväen lakko- mahdollisuuksista, kun hinta- ja palkkapäätös ehkä heidän kohdaltaan epätyydäyttävä, kertoen että huomenna asetetaan komitea tutkimaan, mitä heidän kohdaltaan voidaan tehdä. - Kun joudutaan tekemisiin palkkapolitiikan kanssa tekee huomion vanhojen järjestöjen kanssa helppo hoitaa asioita. Uusien kanssa vaikea neuvotella. Lyövät paperit pöytään ja mistään ei neuvotella. Myös Työnantajat myöntävät sen.

Pyrkimyksenä on luoda taloudellisen elämän vakauttamisohjelma. Setelien vaihtamissuunnitelmasta ei ole tehty päätöstä. Valitettavaa, että tieto siitä on päästetty julkisuuteen. Maaseudulla odotetaan olevan paljon rahaa. seurauksena on ollut, että setelit siirtyvät pankkiin: 3 miljardia parissa kolmessa viikossa. Ja obligatiot tekevät kauppansa.

Puhuja mainitsi suuresta komiteasta sosiaalivakuutuksen kehittämisen tutkimiseksi. - Sotatapaturmalakikomitean mietinnön yhteydessä on pulpahtanut esiin kysymys, eikö tapaturmavakuutus käsitä sosiaalista huolta itse asiassa. Nousee kysymys, eikö kaikki 25 tapaturmayhtiötä ole keksitettävä valtion tapaturmatoimiston alaisiksi. Komitealle sitä ennen. Tulee myös eduskuntaankin, kun eläkkeet ovat kovin pieniä. Samoin

tomista.-Lähetystä jätti päätöslauselman.

Liite n:o 1.

Puheenjohtaja: Kiitti ja lupasi asiaan kiinnitettäväksi huomiota.

2 §.

Matkasel ostusta ja sosiaalipolitiikan suuntaviivoja.

Ministeri Kilpi: Norjan ja Tanskan matka on nyt suuri elämys. Puhuja

v:n 1918 punasten ja valkoisten invalidien aseman parantaminen. Pu-
kosketteli sitten eräitä epäkohtia ja suunnitelmia kuten sitä suurta
merkitystä, mikä nykyisin voimassaolevassa invalidilakissa on virka-
asemalla mainiten erästä suunnitelmasta, jonka mukaan invalidit jaetaan
ettaisiin vain kahteen luokkaan. Samoin kansaneläkelain muutosta sairaus-
vakuutukseksi mainiten, että Ruotsissa on järjestetty henkivakuutusmuoto-
muotona siten että palkoista maksetaan 6 %, korkeintaan 8 % ja että
sen avulla korvataan koko sairaus-, vanhuus- jne. vakuutus, mutta että
meillä köyhänä maana ei ole siihen mahdollisuutta.- Edelleen puhuja
kosketteli asuntokysymystä. Joka päivä tehdään uusia ehdotuksia. Yksi-
öt ja kaksiot perheellisille, neliömetrisysteemi jne. Vaikea kysymys.
Suuremmissa asunnoissa on tihennettävä asumistiheyttä. Mainitsi Tyr-
nin komitean toiminnasta. Paras ratkaisu on rakentaa uusia asuntoja,
mutta siinä on monet vaikeudet voitettavana. Kestää 15 - 17 vuotta en-
nenkuin päästään siihen, missä oltiin ennen sotaa.

Väestöpolitiikassa on onnistuttu paremmin. Eduskunnalle tulee esitys
kotiinperustamislainoista. Aitiysavustus nousee 1.000:sta 2.000 markkaan.
Uusi menettely määrän vahvistus siirretään valtioneuvostolle.

Valmisteilla on merimiestyöaikalaki, työaikalaki, itsenäisyyspäivälaki
kotiapulaislaki ym. Riippuu siitä miten paljon saadaan rahaa, milloin ni-
tä voidaan ruveta toteuttamaan.

Puheenjohtaja: Kiitti.

2 §.

Ulkopoliittisia uutisia.

Takki: Lontoon neuvottelujen tuloksen mukaan meidän rauhansopimukses-
tamme periaatteessa sovitut rajat pysyvät entisellään. Väite, ettei hal-
litus olisi tehnyt mitään tässä suhteessa ei pidä paikkaansa. Vuori tulee
kotiin. Sundström on jo täällä. puhuja mainitsi myös anglosaksien ja Ame-
rikan välillä olevan ristiriitoja Euroopan asioista.

Moskovassa on ollut esillä vain 2 juttua, nim. sotasyllisyys- ja ase-
kätöjuttu. Asekätöjuttu selviää marraskuun loppuun mennessä. Pidätet-
tyjä on yli 300. Uusia kai tulee vielä.

Sotasyllisyysjutussa Petäyksen komitea on jättänyt mietintönsä oi-
keuskanslerille. Neljä henkilöä ensimmäisessä vaiheessa asetetaan syyt-
teeseen. Tasavallan presidentti on sairastunut ja lähtee ulkomaille lää-
kärinsä ja adjutanttinsa kanssa. Se tulee herättämään huomiota sotasyyl-
isyysjutun yhteydessä tapahtuvana.

Ryhmän välikysymys tulee ensi tiistaina esille. Puhuja antaa vasta-
uksen.

Puheenjohtaja: Kiitti.

Penttala: Eikö nyt muuttuneissa oloissa itsenäisyyspäivä olisi mää-
rittävä julkiseksi palkattomaksi pyhäpäiväksi.

Leskinen: Tiedusteli onko sosiaalivakuutuskomiteaan nähden jotakin
valmista materiaalia.

Kiipiläinen: Kiinnitti invalidien eläkkeisiin huomiota. 100 %:n työ-
kyvytön saa n. 9.000:- eläkettä.

Min. Kilpi: Asia on valmisteltavana. Korjaus koskee kaikkia tapaturma-
korvauksia. Sosialisoinen ei kuulu hänelle. Siitä on eräs lausunto.

Leskinen: Onko aineistoa vakuutusyhtiöiden keskittämistä?

Min. Kilpi: On kaksi komiteamietintöä. Toinen koskee 10 yhtiön poh-
jalla vakuutuslaitosten yhdistämistä. Toinen että koko tapaturmavakuu-
tuslaitos olisi otettava valtion huostaan.

Käkelä: Epäili, ettei hintaneuvosto hallitse hintoja.

Puheenjohtaja: Kiitti vielä kerran.

2 §.

Tilojen osittamisrajoittamista koskeva laki.

Puheenjohtaja: Luki maatalousvaliokunnan mietintöluonnoksen ilmoitta-
en, että valmistava valiokunta esittää, ettei lakia olisi tässä vaihees-
sa hyväksyttävä.

Hyväksyttiin.

3 §

Työväentalokysymys.

Varjonen: SKDL on valmis sovintoon. Se pyrkii sovintoon ja laki ajee-
taan sellaisenaan läpi. Me esitimme, että tehdään sopimus ja laki muu-

tomista.-Lähetystä jätti päätöslauselman.

Liite n:o 1.

Puheenjohtaja. Kiitti ja lupasi asiaan kiinnitettäväksi huomiota.

2 §.

Matkasel ostusta ja sosiaalipolitiikan suuntaviivoja.

Ministeri Kilpi: Norjan ja Tanskan matka on nyt suuri elämys. Puhuja

tetaan. Pidämme sääntömääräyksestä kiinni ja työväen järjestöjen hallussa olevat jäävät lain ulkopuolelle. Riidan alaisista tehdään sopimus, jonka mukaan niistä yksityiskohtaisesti sovitaan.

E.Karjalainen: Asiassa on nyt järkeä. Aikaisemmin oli sillä Varjosen esittämällä kannalla työväen järjestöjen hallussa oleviin taloihin nähdä. Vaikea on kyllä määritellä mikä sääntöjen mukaan kuuluu meille ja mikä SKDL:lle.

Puheenjohtaja: Ryhmä luottaa luottaa puolue toimiston tekevän asiassa sen mikä on puolueelle paras.

Hyväksyttiin.

Vakuudeksi:

Osmo Teltanen
Puheenjohtaja.

M. Kaaninen
Sihteeri.

Tarkistettu:

Liite N:o 1 109. - Sam. Kytöläinen jättä. 18.10.1945.

Päätöslauselma

Satakunnan maakunnan kunnan edustajainkokous Keskuspuolesta

22.9.1945 toteaa:

Ottam huomioon, että Satakunta on perustillaan entistä voimakkaammin kehittyneenä osaksi yhtenäiseksi talousalueeksi, mitä kehitystä muuttuneet olosuhteet yhä jouduttavat, katso kokous, että hallituksen läänijohdus suunnitelmaa olisi Satakunnan kohdalla siten muutettava, että Satakunnan kokonaisuus säilytetään muodostamalla siitä Satakunnan lääni. Siihen asti, kun tämä voidaan toteuttaa, olisi Turun ja Porin lääni nyt suunniteltujen ja kalliiksi käyvien, mutta tilapäisiksi jäävien järjestelyjen välttämiseksi säilytettävä nykyisessä kokonaisuudessaan.

Pöytäkirja
=====

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin eduskuntatalossa pankkivaliokunnan huoneessa 8 p:nä marraskuuta 1945. Kokous alkoi klo 15. Läsnä olivat Tervo, Kivisalo, Kallinen, Lepistö, Rantala, Bryggari, Lehtokoski, Penttala, Tolonen, Kulovaara, Hakala, Paasivuori. Puhetta johti Kallinen ja pöytäkirjan laati Paasivuori.

1 §.

Suomen Pankin tilintarkastajaksi esittää valmistava valiokunta A. Kuusiston, varalle T. Bryggarin.

2 §.

Suomen Valtion tilintarkastajiksi valittaviksi valmistava valiokunta ehdottaa Rantalan ja varalle E. Karjalaisen.

3 §.

Korvauskomitean puheenjohtajan kirjelmä. (Liite n:o 1)

Puheenjohtaja selosti sen koskevan vuonna 1918 punakaartissa olevain korvauskysymyksen hoitamista esim. työnjohtajavirkoja heille järjestämällä.

Bryggari: Vastusi jyrkästi, koska vuonna -18 on pyritty tasavertaisten etujen saamiseen köyhälle kansalle. Ei asiaa näin hoideta.

Kivisalo: Ei vastustanut rahakorvausta, jos sitä joku

esittää.

Valmistava valiokunta katsoi, ettei aiheuta toimenpiteitä.

4 §.

SAK:n työvaliokunta (Liite N:o 2)

kutsuu neuvottelukokoukseen hinta- ja palkka- y.m. kysymyksissä perjantaina klo 19 HTY:n ravintolan pienessä salissa.

Valmistava valiokunta ehdottaa valittavaksi Kallisen ja Tervon.

5 §.

Hämeen Kansan asiamiesten kokouksen kirjelmä.

Bryggari huomautti, että sama koskee muitakin työväenlehtiä.

Tervo esitti kirjelmän lähetettäväksi puoluetoimikunnalle.

Lepistö esitti Hakalaa ja Kivisaloa neuvotellen hoitamaan asiaa.

Keskustelun jälkeen kirjelmä päätettiin esittää lähetettäväksi puoluetoimikunnalle.

6 §.

SAK:n kirjelmä koskeva Palkkatyöläisessä joulunmittelua ammatillisesti järjestyneelle työväelle.

Valmistava valiokunta esittää ilmoituksen annettavaksi. (Liite n:o 4.)

7 §.

Luettiin Loimaalaisen raittius- ja valistusjärjestön laaja kirjelmä, joka parin puheenvuoron jälkeen jätettiin valtiovarainvaliokunnassa huomioitavaksi Lehtokoskelle.

8 §.

Luettiin pari kirjelmää, joista toinen esitti valtiollisen poliisin lakkauttamista ja toinen naisten palkkansa-
lojen hoitamista, mutta kirjoittajien kätkeytyessä nimimerkin suojaan, eivät aiheuttaneet toimenpiteitä. (Liitteet N:ot 5 ja 6)

9 §.

Verotusminimit.

Lepistö: Esitti toimenpiteisiin ryhtymistä, että tulo- ja omaisuusverorajat tarkistettaisiin. Kommunistit tehneet alotteen kunnallisverotuksessa. Puoluetoimikunta lähettänyt kirjelmia, meiltä alote asiassa. Nyt pitäisi se laki ja talousvaliokunnassa saada esille ja mahdollisesti lähettää lähetystä valtiovarainministeriöön. Lähinnä tuloveroraja tarkistettava. Keskustelussa Lehtokoski ja Rantala esittivät lähetysten lähettämistä valtiovarain ministerin luo tiedustelemaan ja pyytämään toimenpiteitä asiassa.

Bryggari esitti perusteellisempaa harkintaa. Suositteli yhteistoimintaa SKDL:n kanssa. Ensin valmistettava tuloraja, minkä pohjalla asiaa lähdettäisiin hoitamaan.

Lepistö: Indeksien mukaiset nousut kaikille rajoille. Kirjelmän voi delegatio laatia. (Bryggari: Agitaatioratkaisu) Hänestä SKDL:ään voidaan yhteys ottaa vasta, kun esitys saadaan eduskuntaan.

Hakala: Laskelmat vaikeat laatia. Voidaan tehdä vain hallituksessa.

Rajoituttava ensin tiedusteluun, mitä suunnitelmia hallituksella on ja koetettava niitä kiirehtiä. Ellei hallituksessa ole ryhdytty toimenpiteisiin, on esitettävä niiden välttämättömän luonne. Tilanne ensi vuonna muuten kestävä.

Bryggari: Perusteli agitatiekantaväitettään. Kantansa se, ettei voida ilman tarkkoja ennakkolaskelmia verovapaita ra-

esittää.

Valmistava valiokunta katsoi, ettei aiheuta toimenpiteitä.

4 §.

SAK:n työvaliokunta (Liite N:o 2)

joja ylentää. Omaisuuden verottamisessa ei voida mahdolluuksiin mennä.

Paasivuori: Bryggarille huomautan, että kyllä ne, joilla omaisuutta on huolehtivat eduistaan. Viimeksi liikevaihtoveron nostamisen yhteydessä, kun luvattiin nostaa omaisuusvero kaksinkertaiseksi, siinä meneteltiin siten, että ensin vähennettiin tavallinen vero n. 30 % ja loppu nostettiin kaksinkertaiseksi; se tiesi vain lopullisesti n. 40 % veron nousua. Kyllä meidän on huomiomme kiinnitettävä lähinnä palkannauttijoihin ja ajettava heidän asiaansa. (Rantala: Oikein!)

Rantala: Ei tässä ohjelmaa laadita. Kiinnitetään vain hallituksen huomiota, ettei asian hoitaminen viivästy.

Lehtokoski: Pienomaisuuksien osalta kiinnitettävä asiaan myös huomiota, että heidän omaisuusveronsa ei muodostu kohtuuttomaksi.

Päätettiin delegatio lähettää valtiovarainministeriön.

Delegatioon esitettiin valittavaksi Peltonen, Lehtokoski, ja Paasivuori.

V a k u u d e k s i:

M. Paasivuori
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u:

M. Kallio
Puheenjohtaja.

Laap. Hu-48 Liite N:o 1

Endotelma 1918 Punakaartilaisien korvauksen

suorittamistavaksi.

Korvauksen yleinen oikeutus.

Kansamme parhaimmisto Punakaartiksi järjestäytyneenä taisteli demokration, maamme itsenäisyyden ja kansamme taloudellisen ja kulttuurillisen kohottamisen toteuttamiseksi. Kapitalismin voitto ja sen pohjalle rakentunut suurkapitalismin finanssinyrkin 27 vuotinen itsenäisyyden kausi seurauksineen on historian todistus Punakaartin taistelun oikeaan osuneisuudesta. Vleispoliittisen tilanteen muuttuminen Euroopan ja maailman mittakaavassa, pakottaa tämän vastustajankin nyt myöntämään /Hornborgin komitean lausunto tuorein ja arvovaltais in esimerkki/. Inhimilliseltä, moraaliselta sekä juriidiselta näkökannalta tämä edellyttää, että punakaartilaiset ovat oikeutetut saamaan jossakin aineellisessa, mutta myös moraalisisessa muodossa yhteiskunnalta hyvityksen.

Korvauksen suorittamisessa huomioonotettavia seikkoja.

Itäthän punakaartilaiset ovat yli keski-ikä tai jo vanhuksia. Tähän mennessä heidän on ollu pakko rakentaa elämänsä uudelleen, punakaartiin osallistumisen suistettua sen pois entiseltä radaltaan. Heidän elämänsä on näin ollen rakentunut taloudellisestikin yhteiskunnan muiden samaan asemaan kuuluvien tasoon /verrattuna siirtoväkeen/, tai sotien aikana vankilassa olleiden kotinaan, vaatteensa yms. menettäneisiin/.

Maamme köyhtyminen ja valtiotalouden tila, sekä näistä johtuva inflation syveneminen lienee pakko huomioida korvauskysymyksen aineellisenä perustana.

Punakaartilaisten poliittisen asenteen erilaisuus.

Osa heistä on ollut tai ovat vieläkin avoimia fascisteja tai kättemuksellisiä. Joka seikka sulkee sen osan punakaartilaisista pois korvauksensa oikeutettujen joukosta.

Reallinen ja moraalinen korvauksen muoto parhaimmat.

Parhain tapa korvauksen suorittamisessa ei näytä tällä kertaa olevan välitön ja pelkkä rahakorvaus. Jäljelle jää reali- ja rahakorvaukseen jakaantuvan aineellisen, sekä moraalisen muodon hyväksikäyttö. Kysymyksen järjestäminen rautatiehämäläisten kohdalla osoittaa edullista suuntaa, työpaikka tai sitä vastaava eläke.

Kehitysmahdollisuuksien avaamiseksi on maareformin pakko toteutua maassamme lähimpien vuosien aikana. Sitä toteuttaessa voidaan poliittisesti korvaukseen oikeutetut punakaartilaiset asettaa edullisiksi maansaannissa. Tämä punakaartilaisten kohdalla maaseudulla.

Jälleenrakennuksen ja demokratian todella toteuttamiseksi, siirretään maamme teollisuutta siirtämään edessä olevina vuosina valtiolle. Teollisuuden palveluksessa oleville demokraattisille punakaartilaisille voidaan, siirtämisprosessissa varata edullisempia työpaikkoja, työnjohtopaikkoja jne. Yksityisten omistuksessa oleva teollisuus-, liike-, liikenne- ym. alat voidaan pakottaa noudattamaan punakaartilaisiin samaa palkitsemislinjaa. Sama koskee myös virastoja ja niiden paikkojen täyttämistä.

Yleensä olisi siis pyrittävä korvauksen suorittamisessa suoraan suotoon ja kytkettävä toteuttaminen siihen muuttamisprosessiin,

- 3 -

Jonka elämän maamme talous tällä kertaa on. Niille demokraattisille
punaosastilaisille, jotka vanhuus- tms. syistä eivät kykene tuotantoon,
ollet rahakorvaus eläkkeensä paikalleen.

Helsingissä, 3 p:nä syyskuuta 1945.

Korv.kom.puhj.

Herman Koskela

Korv.kom.siht.

liite nro 2

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO (SAK) R.Y.

Finlands Fackföreningars Centralförbund r.f.

HELSINKI P. PAASIVUORENKATU 5. SÄHKÖOSOITE SAK

PUHELIMET: Puheenjohtaja 72 655

Sihteerit } 72 637
Palkkatyöläisen toimitus

Taloudenhoitaja } 74 709
Toimisto ja kassa }

Ilmoitusasiamies } 72 052
Järjestäjät }

Helsinki, 5. marraskuuta 1945.

Saar. 2/11-45

SAK:n Työvaliokunta kutsuu täten Teidät neuvottelutilaisuuteen, joka pidetään perjantaina 9 päivänä marraskuuta klo 19 Helsingin Työväentalon ravintolan pienessä salissa. Kokouksessa on tarkoitus keskustella eräistä päiväjärjestyksessä olevista asioista kuten hinta- ja palkkakysymyksestä j.n.e. Kokoukseen on kutsu lähetetty hallituksessa oleville työväen edustajille sekä Sosialidemokraattisen Puolueen puoluetoimikunnalle, Kommunistisen puolueen Puoluetoimikunnalle, Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle ja SKDL:n Eduskuntaryhmälle, jolloin järjestöjä pyydetään lähettämään kaksi edustajaansa tilaisuuteen.

Selvyiden vuoksi huomautamme, että neuvottelutilaisuuden yhteydessä ei ole yhteistä päivällistä, vaan ainoastaan korvike- ja virvoketarjoilu.

Tervehtien

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK) r.y.

J. J. Rantala A. Luoma

23/11/45 3 kuu. katoetusta jätettiin joulukuun 1. päivän
selosteluun näin ollen ja nähtäville antaa lähempi

Sos. s. - dem. Eduskunta ry:n määllä

Hämeen Kansan kirjjeenvainajien ja asiainiisten 27-28.10. 1945 pi-
etty neuvottelukoosy haluaa lehden joudon antaman sanomalehtien ja
erikoisesti Hämeen Kansan käytettäväksi asetettua paperimäärää koskevan
selostuksen ja sen jälkeen käydyn keskustelun perusteella esiintuoda
sosialidemokraattiseneduskuntaryhmän tietoon seuraava:

Hämeen Kansa on Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin alueella ainoa
sos.-dem. paikallinen sanomalehti, vain alueen pohjoisessa leviää jonkun verran
Kansan Lehti. Hämeen Kansan tehtävänä on tällä alueella levittää sosi-
alistista valitusta/ idemokratia/ kansan laajojen joukkojen keskuuteen ja samalla pal-
vella niitä paikallisena sanomalehtenä samoin kuin yleisempienkin uutis-
ten levittäjänä. Samalle alueelle levittää porvarillista valitusta lukui-
sa joukko porvarillisen maailman kuvien esivaie paikallisuuvi-ia
sanomalehtiä nimittäin Lahti, Etelä-Suomen Sanomat, Aamulehti, Riihimäen
Sanomat, Hämeen Sanomat, Forssan Lehti, Urjalan Sanomat, Toijalan Sano-
mat, Valkeakosken Sanomat, Lopen Lehti ja Somero, Näistä ilmestyy Aamu-
lehti 7 kertaa viikossa, Lahti, Etelä-Suomen Sanomat ja Hämeen Sanomat
kuusi kertaa viikossa, Riihimäen Sanomat, Forssan Lehti ja Valkeakosken
Sanomat kolme kertaa viikossa ja muut yhden kerran viikossa, Näiden
vastaanainone on siis kuusi kertaa viikossa ilmestyyvä Hämeen Kansa ainoa
paikallinen sosialidemokraattinen lehti. Kun lisäksi sen koko on suhteel-
lisen pieni - se on vain kuusipalsteinen ja sen palstan pituus on huo-
matavasti pienempi kuin alueelle ilmestyvien useimpien muiden lehtien-
ja se ilmestyy kolm kertaa viikossa vain nelisivuisena, on sen ymmär-
rettävästi ollut ja on edelleenkin vaikeasta kilpailu lukuiden por-
varillisten sanomalehtien kanssa. Kilpailu tulee yhä vaikeammaksi
kun Hämeen Kansan ensi vuoden alusta lähtien on pakko ruveta ilmestymään
yleensä nelisivuisena, paperin riittäessä vain yhden kerran viikossa jul-
kaistavaan kahdeksasivuisen lehteen. Vaikka paperia supistetaan muil-
takin lehdistä, ei se kuitenkaan yleisesti ottaen koske porvarillisiin
lehtiin tällä alueella niin paljon kuin Hämeen Kansa, koska niiden
lukumäärä on niin suuri. Kun lisäksi SKDL:n lehti Vapaa Sana on alkanut
levitä alueelle ja marraskuun alusta lähtien alkoi ilmestyä paikallinen
SKDL:n äänenkannattaja Työn Valta, tulee sosialidemokraattisen lehden
khdalla kilpailu olemaan entistä ankarampi. Kuitenkin on todet iin

asiamiesten ja kirjeenvaihtajien kokouksessa - yleinen tilanne sellainen, että sosialidemokraattisella lehdellä olisi yhä suurempia mahdollisuuksia saavuttaa yhä laajemmat lukijapiirit. Tässä suhteessa tulee kuitenkin haitteavaksi tekijäksi se, että lehteä on ensi vuoden alustalähtien alettava julkaisua siinä pienessä kootsa, josta jo edellä mainittiin. Siihen on mandotonta saada mahtumaan kaikkea sitä, mitä näin laajan levikkialueen väestö lehdeltänsä kohtuudella odottaa, ottaen mm. huomioon nykyisin vilkkaan järjestötoiminnan. Sen vuoksi edellämainittu kokous päättikin esittää sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, että se kääntyisi arvovallalleen niiden elinten puoleen, joille on valta päättää sanomalehtipaperin jakelusta, ja koettaisi vaikuttaa siihen suuntaan, että lehti voisi saada lisäpaperia. Siten Hämeen Kansalla olisi edes hiukan suuremmat mahdollisuudet kilpailla siinä henkien taistelussa, joka näyttää käyvän yhä kiivaammaksi maaseudullakin. Siinä mielessä on kokouksen valitsema lähetys valtuutettu jättämään ylläoleva kirjelmä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tietoon.

Kokouksen valtuuttamina:

Otto Marttila
 Suolopainen
 Kuiskymäki

lute 10/11 8/11 45 v. v. v. v.
SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN KESKUSLIITTO (SAK) R.Y.
 Finlands Fackföreningars Centralförbund r.f.

HELSINKI P, PAASIVUORENKATU 5. SÄHKÖOSOITE SAK

Helsinki, 2. marraskuuta 1945.

PUHELMET: Puheenjohtaja..... 72 655
 Sihteeri..... 72 637
 Palkkatyöläisen toimitus..... 74 709
 Taloudenhoitaja..... 72 052
 Toimisto ja kassa.....
 Ilmoitusasiamies.....
 Järjestäjät.....

Sos.-dem. Eduskuntaryhmä,
 Helsinki.
 Eduskuntatalo.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r.y. äänenkannattaja Palkkatyöläinen julkaisee jouluk. 20 p:nä ilmestyvässä joulunumerossaan ammatillisten perus- ja keskusjärjestöjen jouluonnittelut. Tarjoamme myös Sosialidemokraattiselle ja Kommunistiselle puolueelle, Suomen Kansan Demokraattiselle liitolle, Suomi-Neuvostoliitto-Seuralle ja työväen eduskuntaryhmille sekä Työväen Sivistys-, Urheilu- ja Raittiusliitolle tilaisuuden esittää Palkkatyöläisen välityksellä jouluonnittelunsa meidän ammatillisesti järjestyneille työläisille. Ilmoitusmaksu on 500:- ja ilmoitustekstinä julkaistaan yhteisen onnitteluluotsikon alla vain onnittelijan nimi. Osanottoilmoitus on osoitettava marraskuun 24 päivään mennessä SAK:n taloudenhoitajalle.

Ammattiyhdistysterveisin

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

V. Harinen

luku N:o 5

huettu VU:n kokoukseen
811:45. Ei ollut ollut
toimikuntaa koska alkoi
johtaja ei ole ilmoittanut ni-
mistään.

Sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän
Herra Puheenjohtaja

Helsinki.

Ettekö voi yhdessä toistena eduskuntaryh-
mien kanssa, lukuunottamatta kommunisteja
laatia ehdotusta eduskunnalle nykyisen
kommunistisen valtiollisen poliisin lakkaut-
tamiseksi, joka kulkee kuin kiljuva jalopeura
maaseudalla ja kaupungeissa vankien ihmie-
siä ja pistäen vankityrmään, antamatta
muuta selvyyttä pidätykseen, kuin vihaisen
uhkauksen seurata heitä. Etkö nykyisellä
suomen eduskunnalla ole suunnann
silkävankaa kukistaa pienen kommunisti-
sen kuppikunnan terrori koko kansaa vastaan,
jos he saavat vähän aikaa rauhassa jatkaa
tällaista peliä, on pian koko kansa kom-
munisteja lukuunottamatta telkien takana
tahi mestattu.

Joulako huplostumista ja kiusaanto-
nita kansalaisia.

hii E. N. O. Luetta vuorok 8/11/45

E. Kärntelä, kun ei ollutkin

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän naisedustajat.

jostajain nimistä listasta.

Me yksityisliikkeitten palveluksessa olevat naisvirkailijat käännymme Teidän, valitsiemme arv. naisedustajien puoleen, pyytäen Teitä auttamaan palkka-asioissa.

Sedan aikana me naiset heidimme rintamalla olevien miesten töitä omien töittemme ohella, tyytyen pieniin palkkeihimme ja jos parempi paikka olisikin ollut tiedessamme emme olisi saaneet muuttua ilman työnantajain suostumusta, mitä muuttelupaa ei juuri kukaan työnantaja antanut.

Uuden palkka- ja hintaneuvoston päätöksen mukaan maksetaan meille naisille huomattavasti vähemmän palkkaa kuin miehille, joten nainen, joka tekee arveikkaampaa työtä ja jonka sivistystase ja työkyky on korkeammalla tasalla kuin miesvirkailijan, saa pienemmän palkan. Eikö ole oikeudenmukaista, että samasta työstä maksetaan sama palkka, niin kuin Valtien ja kaupungin vireissakin. On puolestettu asiaa sillä, että miehet ovat perheenelättäjiä. Meni keski-ikäinen nainen saa usein yksin elättää vanhempansa /mitä ei kylläkään huomioida veroissa/ ja sitäpaitsi järjestettäköön miehille lapsiavustukset y.m. Perheenelättäjien edut. Pidättäköön vuoden 1939 palkkeja peruspalkkeina, sillä silloin maksettiin kyvyn ja työn mukaan.

Suomen naiset ovat taistellen saavuttaneet itselleen tasavertaisen aseman miesten rinnalla. Me netämmekö sen nyt ?

Luetamme Teihin arv. naisedustajat ja uskomme, että oikeus vielä voittaa.

Kunnioittaen

Yksityisliikkeiden naisvirkailijoita.

P ö y t ä k i r j a

Sos.-dem.eduskuntaryhmän kokouksesta eduskuntatalossa ryhmän huoneessa marraskuun 8 p:nä 1945 klo 16.00. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Eskola, Juutilainen, Kilpi, Kivisalo, Leskinen, Malkamäki, E.Pesonen, Pusa, U.Raatikainen, Salmela, Järvinen, Sillanpää, P.Tervo ja Voionmaa. Puhetta johti peltonen, pöytäkirjan laati Paasivuori.- Läsä ministeri Kilpi, puoluetoimistosta Varjonen ja Puskala, pikakirjoittaja Jäntti sekä Sosialidemokraatin toimittaja Jäntti.

1 §.

Imatran seudun lähetystä.

Rva Olga Paakki: Selvitteli seuraavien kuntien: Jääski, Joutseno, Ruokolahti sekä myöhemmin yhtyneen Rautjärven pikkueläjien karjan rehu-tilannetta. Selosti liitteenä olevassa kirjelmässä mainittuja asioita, mm. vaikeuksia ja hätätoimenpiteitä. Suseitteli vastikeheinän luovutusta selvittäen sitä vaikeaa asemaa, johon joudutaan, jos rehua ei saada.

Puheenjohtaja kehoitti asiantuntijaa vastaamaan sekä Lepistön antaman ~~malaisevan~~ selostuksen jälkeen kiitti lähetystä selostuksesta kehoittaen sitä kääntymään kansanhuoltoministeriön puoleen asian kiirehtimiseksi.

Liite n:o 1.

2 §.

Selostus sotasyllisten nimeämis- ja vangitsemiskysymyksestä.

(Pikakirjoittajalle ei ministerien ja puhemies Fagerholmin toivomuksesta annettu kokouksessa läsnäolo-oikeutta).

Hiltunen: Kun laki säädettiin tiesimme kaikki, että me olemme sotasyllisten nimeämisen ~~ja~~ edessä. Kun k.o. laki tuli hyväksytyksi asetettiin Petäyksen komitea. Tiesimmehän kaikki, ettei Hornborgin komite-

an mietinnön pohjalla syytteeseen panoa voitu toimittaa. (Karjalainen: Mistä me tiesimme? Emmehän ole sitä nähneet). Lokakuun 15 p:nä tuli ensimmäinen kirjelmä Petäykseltä. Shdanov tiukkasi oikeusministeriltä, mihin mennessä asetetaan syytteeseen ja vaati päivämäärää. Ilmoitettiin 15.10. Siksi ensimmäinen kirjelmä tuli 15.10. Se oli kuitenkin perin puutteellinen. Hallitus totesi, ettei sen perusteella voitu toimia. Lokakuun 25 p:nä tuli toinen kirjelmä. Se jaettiin 28.10. monistettuna hallituksen jäsenille. Hallituksen enemmistö totesi sen hyvin köyhäksi. Sen sisältö oli kaikille tuttuja asioita. Sanomalehdistössä on mainittu viivästymisen syyksi se, ettei Tanneria saatu syytteeseen. Se ei pidä paikkaansa. Se ei pidä paikkaansa, vaan vaikeus on koskenut perusteiden määräämistä, joihin syytteeseen pano perustuu. Viime perjantaina valmisti varsinainen syytekirjelmä. Siitä myös saatiin oikeuskanslerin lausunto, joka päättyy siihen, että syyte voidaan nostaa mainittuja henkilöitä vastaan. Aivimäen ja Tannerin kohdalta oikeuskansleri esitti huomautuksia. Hallituksessa oltiin Rytin, Rangellin ja Linkomieheen nähden yksimielisiä, muihin nähden erimielisiä. Lopuksi tultiin siihen, että asiantuntijakomitean lausuntoon on nojaututtava, siis Petäyksen komiteaan. Miten suuri sen asiantuntemus on ei puhuja halua sanoa. Jos tulkitaan hyvin rajoitetusti, niin päädytään Kuusisen mainitsemiin, jos hyvin laajasti, niin Suomen kansa on syyllinen. Huomiota on herättänyt se, että Pekkala ei ole pantu syytteeseen. Pekkala on jäänyt Petäyksenkomitean mietinnön mukaisesti syytteeseen panematta.

Kuultaa Petäyksen ja Hornborgin komiteain mietinnöistä, että maassa on ollut 2 hallitusta, toinen Helsingissä ja toinen Mikkeliissä. Siellä päämajassa on paljon päätöksiä tehty, jotka kuuluvat poliittisen hallituksen vastuuseen. Päämajalle olisivat kuuluneet vain sotilaalliset ratkaisut. Presidentti lähinnä on tästä vastuussa. Kun sotilasjohto on kantanut sodan aikana suuren vastuun, puhuja ei pitänyt onnistuneena, että se vastuusta vapautettiin. Tämä ei ole lopulta pääasiassa oikeudellinen, vaan poliittinen tarkoituksenmukaisuusjuttu. Ei päästä siitä, että se on hoidettava. Valvontakomissio on edelleen maassa. Kun asia on ollut monta

kertaa valvontakomission kanssa käydyissä keskusteluissa esillä, on Shdanov vaatinut syytettyjen nimeämistä ja vangitsemista ja ihmetellyt, kun meillä on ollut vuoden verran aikaa eikä asia ole vielä selvillä. Elokuussa Leino ilmoitti Shdanovin kanssa keskusteltuaan valvontakomission vaativan sotasyöliisten vangitsemista, johon hän pyysi lupaa. Silloin hallitus katsoi, ettei ole riittävää aineistoa. Sama kysymys on ollut esillä myöhemminikin, mutta pääministeri on ollut vastaan. Hän on katsonut, että täytyy olla jotakin myös sanomalehdistölle. Asia oli päätettävänä maanantaina, mutta kun hallitus ei ollut täysilukuinen se siirrettiin pitkän keskustelun jälkeen ja oli esillä jälleen tiistaina jälleen pitkässä käsittelyssä, jossa ratkaisu tehtiin. Tiedetty on kyllä, että ratkaisu on tehtävä. Hallituksessa sosialidemokraatit ovat yksimielisesti, ilmoitti puhuja, olleet sitä mieltä, että syyte voidaan nostaa kaikkia kahdeksaa vastaan Petäyksen komitean mietinnön pohjalla, mutta vangitsemiseen ei ole riittävää aihetta, kun sotasyöliisyystuomioistuin kokoontuu ensi keskiviikkona. Käydyissä neuvotteluissa hän oli myöntynyt siihen, että olisi suostunut kotiarestiin määräämiseen. Pääministeri oli ollut tiukasti vangitsemisen kannalla perustellen kantaansa väitteellä, että saatetaan olla voimia, jotka ryhtyvät toimenpiteisiin heidän saattamiseksi tunteettomaan paikkaan. Puhuja mainitsi Kekkosen ilmoittaneen hänelle, että tänään maalaisliitto on hyväksynyt yksimielisesti heidän ministerierissä toimenpiteet. Huomautti siitä asiattomuudesta, että heitä sosialidemokraatteja erikoisesti on moitittu, vaikka he eniten ovat olleet vastaan vangitsemisia. Se, ettei hallituksen edessä ilmoitettu eri mielipidettä, johtui siitä, kun oli sovittu asiasta jo epävirallisissa neuvotteluissa, joista pääministerin sihteeri pitää pöytäkirjaa. Sieltä se näkyy. Tässä oli otettava huomioon sekin näkökohta, jotta maa näyttäisi yksimieliseltä, ei pöytäkirjaan eriävää mielipidettä merkitty. Puhuja on miettinyt menettelytapaa; ja kun sosialidemokraatit ovat aikaisemmin onnistuneet torjumaan vangitsemisen ja silloin on saatu aikaan sellainen pöytäkirja, ettei vähemmistön mielipidettä siihen ole merkitty, ei johdonmukaisuuden vuoksi siihen nytkään voitu ryhtyä. Oikeuskansleri kyllä katsoi lail-

listen edellytysten olevan olemassa, mutta puhuja henkilökohtaisesti oli sitä mieltä, että sotasyllisyysoikeus olisi saanut harkita, miten asiassa oli meneteltävä. Tästä asiasta on virheellisesti päästetty ensimmäinen sanomalehtitieto julkisuuteen, nimittäin, että Valtioneuvosto päätti vangitsemisesta. Tosiasia on kuitenkin se, että se ei ole elin niiden toimenpiteiden suorittamiseksi. Ettei näin ole tapahtunutkaan, näkyy valtioneuvoston pöytäkirjoista, ja siitä on oikaistu annettu julkisuuteen.

Virtanen: Hyväksyi selostuksen. Hallitus on menetellyt niin kuin näissä oloissa on voitu menetellä. Oli sitä mieltä, että kun on saatu järkevällä politiikalla suhteita parannetuksi, voidaan asiaan palata. Jos nyt riskataan, tulee paljon vaikeampi tilanne hallituksen hoidettavaksi. Ei ole tämä oikeus. Se ei tyydytä työväen oikeustajuntaa, kun ei ainoakaan siihen ryhmään kuuluvaa, jossa työväki näkee pääsyylliset, ole tullut syytteeseen. Oli sitä mieltä, että puolue-toimikunnalla ja ryhmällä on syytä vaatia toimenpiteitä fascistien sotapolitiikkaan osallistumisesta ja niiden syytteeseen saattamisesta.

Lepistö: Hyväksyi suurin piirtein Hiltusen selostuksen: On maku-asia, olisiko ollut syytä heidän merkitä oma kantansa ratkaisevassa vaiheessa. Olisi mieluummin nähnyt sen. Riittää siitä ei ole tehtävä. Heillä on vaikeutensa. on vastaanotettava kalkki. Se on todettava, että oikeusnäkökohdat kokonaan sivuutetaan ja on otettu poliittisen tarkoituksenmukaisuuden linja. Siinä linjassa, minkä hallitus on ottanut, Pekkala herättää huomiota. Samoin Kivimäen vetäminen mukaan hymyilyttää. On pelättävissä, eikä hallituksen taholta painosteta sotasyllisyysoikeutta vapauttamiskysymyksessä. On ajateltava toimenpiteitä sen estämiseksi. Kun tarkastelee syyteperusteluja, niin Kivimäen ~~mmäxx~~ lisäksi Tannerin syyteperusteet lepäävät hyvin heikoilla perusteilla. Pääasia lienee syllisyys Englannin sodanjulistukseen, Suomen sotaan joutumiseen sitä vastaan. Puhuja huomautti viimeisestä toimenpiteestä, Churchillin kirjeestä marsalkalle, joka koski hyökkäyksen pysähtyttämistä marraskuussa ja jonka Englanti toimitti diplomaattista tietä hallituk-

tuksen vastuuseen. Päämajalle olisivat kuuluneet vain sotilaalliset ratkaisut. Presidentti lähinnä on tästä vastuussa. Kun sotilasjohto on kantanut sodan aikana suuren vastuun, puhuja ei pitänyt onnistuneena, että se vastuusta vapautettiin. Tämä ei ole lopulta pääasiassa oikeudellinen, vaan poliittinen tarkoituksenmukaisuusjuttu. Ei päästä siitä, että se on hoidettava. Valvontakomissio on edelleen maassa. Kun asia on ollut monta

sen kautta marskille. Marsalkan vastaus meni suoraan eikä hallituksen kautta. Estyi hallituksen vakuutus, joka oli tarkoitus liittää kirjeeseen, vaikka marski kieltäytyi keskeyttämästä. Tanneriin näiden suurin syy: julkiset puheet. Hän ei voinut asemassaan vapaasti lausua käsityksiään. Asian hoitamisessa Tanneriin meidän olisi keskityttävä. Meidän tuntemme hänen toimintansa. Kun hän on kovin löysillä perusteilla vangittu, meillä on kaksi tietä. Me ilmaissimme hallitukselle käsityksemme Tannerin vangitsemisesta (Kuusela: Kolmimiehininen lähetystö). Niin me voimme esittää, että hallitus antaa selostuksensa eduskunnalle, jonka johdosta eduskunnassa voidaan keskustella. Toinen tie olisi välikysymyksen teko ja kohdistaa se yksinomaan Tanneriin. Voidaan tehdä molemmat. Jo yleisen mielipiteen vuoksi ryhmän olisi tässä nostettava oikeuden lippu. Siis lähetetään hallitukselle kirjelmä, jossa pyydetäisiin hallituksen vastausta. Kun ei ole odotettavissa vastausta, tehdään välikysymys lisäksi. Silloin asiaa voidaan eduskuntakeskustelussa riittävästi valaista.

Bryggari: Puhui pikakirjoittajasta ja epävirallisesta sellaisesta. Muuten yhtyi Virtaseen. Ei kukaan tiedä, paitsi hallituksen sisärengas kuka teki sotaliiton Saksan kanssa. Se seikka on selvitettävä. Lepistön suosittelema linja on kovin vaarallinen. Ei suositellut ryhmälle lähtemistä tälle tielle. Vielä vähemmän välikysymystä. Se johtaa ulkopoliittisesti vaaralliselle tielle. Vastusti kumpaakin.

Raunio: Mainitsi mm. että on asian käsittelystä hallituksessa saanut tietää, että asian esittelijä on neljän miehen ~~kahdeksa~~ syytteeseen pannon kohdalta pannut vastalauseensa. Esittelijä on menetellyt miehekämmin kuin meikäläiset hallituksen jäsenet. Kannatti Lepistön linjaa. Oikeuskansleri Tarjanteen syytteistä tekemistä huomautuksista on saatava selvitystä. Yksinkertaisin tie on nyt pyytää hallitukselta tiedonantoa. Syytteiden nostaminen ja vangitseminen ovat eri asia, huomautti puhuja. Kannatti Lepistön ehdotusta.

Karvonen: Kysymys on niistä toimenpiteistä, joilla asia on tällä kertaa hoidettu. Koko sotasyllisyysjuttu olisi rauennut tyhjiin, jos

ei Tanner olisi ollut kysymyksessä. Me olemme kommunisteille vihollinen n:o 1, koska me etsimme kannatuksemme samoista piireistä kuin he. Puhuja kiinnitti huomiota oikeuskanslerin lausuntoon epäilyksistä syytteen nostamisesta Tanneria ja Kivimäkeä vastaan, koska piti niitä heikosti perusteltuina. Tuntuu oudolta, että Pekkala, joka oli hallituksessa sodan syttyessä ja keräsi sormukset ja rintaneulat sodan rahoittamiseksi, nyt vapautuu ja syyttää Tanneria sotasylliseksi, Tanneria, joka velvollisuudentuntoisena miehenä on joutunut osavastuuseen sodasta selviämiseksi, kun toiset olivat hallituksessa sodan syttyessä. Puhuja päätti lausuntonsa toteamukseen, että on seurattu Sasu Punasen ja Hiitosen vaatimuksia mielten kuohua herättäviin vangitsemisiin mentäessä. Yhtyi Lepistöön.

Käkelä: Hiltusen selostus lienee melko objektiivinen. Hallitus on lähentynyt poliittisista tarkoituksenmukaisuusnäkökohdista. Puhuja ei hyväksynyt niitä. Komitea on saanut tehtäväkseen etsiä syyteaineistoa määrättyjä henkilöitä vastaan. Se ilmenee myöskin Hiltusen selostuksesta, kun Petäys ei ~~viisi~~ ensi kerralla (J. Raatikainen: Ei vielä toisellakaan) saanut riittävää aineistoa kokoon. Puhuja totesi syytteeseen panon tähtävään siihen, mitä yksityiskeskustelussa kommunistiedustaja Paavo Leskinen on korostanut, että nim. heidän on päästävä poliittisesti vaarallisista henkilöistä vapaaksi, epäpoliittiset porvarit eivät aiheuta vaikeuksia. Hallitukselta tässä asiassa petti hermot, mutta ei asianomaisilta syytetyiltä. Sos.-dem. ryhmän ei olisi suhtauduttava lammasmaisesti asiaan. Halusi saatettavaksi julkisuuteen kääntymisen kirjelmällä hallituksen puoleen k.o. asiassa.

K. Andersson: Hyväksyy hallituksen toimenpiteet muihin, mutta ei, niin ihmeellistä kuin se onkin, Tanneriin nähden. Tässä vangitseminen ei ole mitään pöyristyttävää. Niitä on paljon, joita on sodan aikana vangittu eikä ryhmä ole vähääkään reagoinut. Jos yksityinen edustaja pyrki niihin puuttumaan, mistään tässä ryhmässä ei saanut niihin apua, ei muilta kuin Tannerilta. Kukaan ei antanut apua esim. Aimo Rikkaan nähden. Svento sanoi kauheata, koettakaa tehdä jotakin. Mauno Pekkala valitti, ettei ole vaikutusvaltaa. Puhuja kääntyi vapisevin polvin Tannerin puoleen. Hän lu-

tuksen vastuuseen. Päämajalle olisivat kuuluneet vain sotilaalliset ratkaisut. Presidentti lähinnä on tästä vastuussa. Kun sotilasjohto on kannatanut sodan aikana suuren vastuun, puhuja ei pitänyt onnistuneena, että se vastuusta vapautettiin. Tämä ei ole lopulta pääasiassa oikeudellinen, vaan poliittinen tarkoituksenmukaisuusjuttu. Ei päästä siitä, että se on hoidettava. Valvontakomissio on edelleen maassa. Kun asia on ollut monta

pasi tehdä mitä suinkin voi. Ja kun asia tuli hallitukseen, niin hänen toimestaan se estettiin, vaikka siis sotaylioikeus oli sen vahvistanut. Myöhemmin on kyllä väitetty, että sen olisi tehnyt korkein oikeus, mutta se ei ole totuus asiassa. Ainakaan niiden, jotka ovat olleet Tannerin kanssa samoilla linjoilla sodan aikana, ei pitäisi vetäytyä nyt vastuusta sodanaikaiseen politiikkaan. - Puhuja oli sitä mieltä, ettei ole toimittu, niinkuin olisi voitu. Puolueen lehdet ovat olleet pelkkää Tanneria täynnä eikä niinkään paljon puolueen yleistä linjaa. - On luotettava sotasyllisyysoikeuteen, että se tekee asiassa oikeat johtopäätökset eikä ole syytä hätäillä. Ei ole syytä ryhmän nimissä lähteä Tannerin asiaa ajamaan. Yksityisinä tovereina voidaan lähteä sitä ajamaan ja hän luulee yhtä hyvällä menestyksellä kuin hän aikoinaan. Puhuja väitti että enemmistö oli sidottu vahvasti sotapolitiikkaan. Virtasen esittäessä varhaisessa vaiheessa, että länsivallat ovat voittajia ennekuin loppuu, herättise vain naurua. Hiltunen on myöntänyt olleensa väärässä, josta antoi tunnustuksen, muut eivät. IKL:ia vastaan ryhmä ei ole riittävästi reagoimut esiintynyt. Tässä vaiheessa puhuja suositteli, on puolueena seurattava tilannetta, mutta Lepistön ehdotukset ovat liian hätäisiä.

Fagerholm: Hallituksessa on 16 miestä. Siellä vain 3 - 4 harrastaa tätä asiaa, muut toimivat pakosta. Se on syytä huomioida ja se on hilitsevää asiain kulkua arvosteltaessa. - Inhoittavalta tuntui vangitseminen. Puhuja on käynyt pääministerin luona ja pääministerin perustelut vaikuttivat ~~asiakkaisilta~~ vakuuttavilta. Paasikivi on halukas jättämään koko roskan. Meillä on tämän vuoden kokemusten jälkeen harhaluuloja vapauksistamme. Mutta on otettava huomioon kontrollikomitean täällä läolo ja että me emme voi vapaasti täällä asioista päättää, joten joudumme tekemään myös vastoin tahtoaamme. - Unkarissa, Bulgariassa ja Romaniassa on pudonnut päitä. Unkarissakin, jonka olosuhteet meihin verrattavat. Täällä on kaikki käynyt siististi. Puhujalla on sama käsitys kuin ennen, että asiasta ei ole pidettävä suurta melua. Vastusti välikysymyksen tekoa. Se tulee vasta oikeudenkäynnin ~~jälkeen~~ alka-

misen jälkeen esille, jolloin syntyy outo tilanne ~~xxjäljennöksen~~ kun asiaa käsitellään kahdessa paikassa yhtäikaa. Puhuja sanoi olevansa vakuutettu siitä, että koko maan kannalta parasta, jos hoidetaan asia niin siivosti kuin mahdollista.

J. Raatikainen: Tätä ei ole kaikissa ~~Suhteissa~~ hoidettu niin siivosti kuin olisi pitänyt hoitaa. Kun me esitimme, että sotasyllisten piiriä olisi laajennettava, saimme ankaran vastustuksen. On huomattavaa, että on pantu syytteeseen parlamentaarisen suhteen mukaisesti kaikista puolueista. Meiltä tosin vain yksi, mutta Tanner vastaa kahta. Valitti meidän hallituksessa olevien tovereiden menettelyä. Jos Tanner olisi ollut hallituksessa, ei tässä tilassa oltaisi. Hallitus on lyönyt kiinni heidän syyllisyytensä vangitsemisella, olkoon hallitus sitten ollut sen suorittamisesta yhtä mieltä tai ei. (Peltonen: Maalaisliitossa Kekkonen on ilmoittanut hallituksen olleen yksimielisen vangitsemisen suhteen). Erilaisia tietoja. Oli sitä mieltä, että hallitukselta saatava ilmoitus menettelystä. Piti välikysymyksen tekoa turhana. - On pidettävä kiinni oikeusperiaatteista. Olisi nytkin siitä periaatteesta pidettävä kiinni. Ryhmän on ilmoitettava siitä hallitukselle ja pyydetävä hallituksen tiedonantoa.

Kilpeläinen: Vangitsemiseen on asian käsittely rajoitettava. On mainittu oltavan pakkotilassa. Epäili tokko sillä on mitään vaikutusta asiaan. Muuten on hauska todeta, että Andersson, Bryggari ja Wirtanen ovat nykyisin 24:n alotteen kannalla. Puhuja huomautti Lepistöön viitaten, miksi marski on jätetty ulkopuolelle syytettyjen piiriin. Hän jos kukaan on sotapolitiikkaan ratkaisevasti vaikuttanut. - Vangitsemisen syyksi on ilmoitettu sellainen huvittava seikka kuin pääministerin epäily, että syytetyt karkaavat. Jos he olisivat halunneet karata, olisivat he voineet lähteä tämän vuoden aikana ja olisivat ehtineet vaikka jalkaisin Lissaboniin. Mitä tulee syytemateriaalin hävittämiseen, ei sekään pidä paikkaansa, sillä Petäys on saanut pääosan syyteaineistoa Tannerilta. Tanner on myös esittänyt hallituksen ulkoasiainvaliokunnan/syytteeseenpanonlinjan. Tannerin pääsyyteaineistona ovat hänen puheensa. Sillä perus-

tuksen vastuuseen. Päämajalle olisivat kuuluneet vain sotilaalliset ratkaisut. Presidentti lähinnä on tästä vastuussa. Kun sotilasjohto on kantanut sodan aikana suuren vastuun, puhuja ei pitänyt onnistuneena, että se vastuusta vapautettiin. Tämä ei ole lopulta pääasiassa oikeudellinen, vaan poliittinen tarkoituksenmukaisuusjuttu. Ei päästä siitä, että se on hoidettava. Valvontakomissio on edelleen maassa. Kun asia on ollut monta

teella nyt voi ketä tahansa sodan aikana puhunutta syyttää. Näyttää tarpeelliselta, että mm. Paasikiven puhe 13. 3. 1942 on syytä julkais- ta lähiaikoina. Kannatti Lepistöä asian esilleottamisessa välikysymyk- sen muodossa. Lisäksi voidaan ajatella lähetystä. - Hiltusen selostuk- sessa oli myös maininta, että oikeusministeri Kekkosen ilmoituksen mu- kaan maalaisliitto on yksimielisesti hyväksynyt hallituksen menettelyn. Tämän paikkansapitävyyden puhuja on juuri tarkistanut. Ei asia ole sii- nä muodossa ollut lainkaan maalaisliiton ryhmässä. Wellingin eräiden välihuudahusten johdosta huomautti, että sotasyllisyysoikeudenkäyn- nissä paljastuu erinäisiä asioita, jotka tulevat monia hämmästyttämään. Ja kun Tannerin puolustuspuhe tulee, monet toivovat, jotka nyt ovat syyttäjinä, toivovat, etteivät olisi syyttäjinä olleetkaan.

Tolonen: Kun Suomi ei ole vapaa, ei voida asiassa mitään tehdä. Asi- anomaiset sotasyllisyysoikeuden jäsenet ratkaisevat asian. Vastusti välikysymystä.

Simonen: Ne henkilöt, jotka ~~sakavuosina~~ ovat kiihkeimmin pyörineet Tannerin ympärillä ovat vetäytyneet ja vetäytyvät edelleen uusille lin- joille. Ei kysymys ole Tannerista, vaan kysymys on paljon enemmän, koko puolueesta. Kysymys on suunnitelmasta, joka johdonmukaisesti to- teutetaan. Kun Tanner tuomitaan, seuraa eduskuntaryhmä ja puolueenuevost y.m. pannaan syytteeseen sillä perusteella, että ovat olleet Tannerin kanssa samoilla linjoilla ja tehdään heistä sotasyllisiä. Maalaisliit- to ei keskustellut edes koko kysymyksestä. Tässä on kysymys sisäpoli- tiikan hoitamisesta ulkopoliitiikan varjolla. Puhuja totesi, että jou- kot vaativat julkisuutta. Hylkäsi välikysymysmuodon, mutta yhtyi Raati- kaisen ehdotukseen. Viittasi myös saksalaisvallan ajan aikaiseen ja mi- ten puhemies silloin ilmoituksillaan kehoitti myöntävyyteen, joten puhemiehen ilmoitus tässä on vain entisen käytännön toistamista. (Fager- holm: Häpeä vähän, nuori mies.) (Väittelyä Kilven kanssa).

Rajoitettiin puhevuorot ja puheaika 3 minuutiksi.

Muikku: Puhuja on vahingoniloinen, kun perusteet olivat niin naivit

Lehtokoski: Valittiin että valvontakomissio on vaatinut vangitsemista.

misen jälkeen esille, jolloin syntyy outo tilanne ~~xxjäljennöksen~~ kun asiaa käsitellään kahdessa paikassa yhtäikaa. Puhuja sanoi olevansa vakuutettu siitä, että koko maan kannalta parasta, jos hoidetaan asia niin siivosti kuin mahdollista.

J. Raatikainen: Tätä ei ole kaikissa ~~suhteissa~~ hoidettu niin siivosti kuin olisi pitänyt hoitaa. Kun on todettu, että...

Valitti hallituksessa olevain menettelyä. Yhtyi Lepistöön siinä, että käännetään hallituksen puoleen kirjelmällä.

Lepistö: Ehdotukset koepalloja. Peruutti välikysymys ehdotuksensa. On tuotava julkisuuteen hallituksessa olleiden vastustus. On käännettävä hallituksen puoleen. Turhaa on syyttävä keskustelu. Tämä on jatkoa hallituksen politiikalle. Tällä myös Ryhmä korostaa, ettei hallituksen taholta painosteta sotasyllisyystuomioistuinta ennalta määrättyyn lopputulokseen.

Jokinen: Puhujan mielestä sotasylliset piti vangita. Ne olisi pitänyt jo heti vangita. Kun on todettu, että Suomi hyökkäsi v. 1941, niin ne henkilöt, jotka tällaisen ratkaisun tekivät sivu eduskunnan, ovat syyllisiä sotaan. Jos on sosialidemokraatteja joukossa, ei se saa olla esteenä, että sotasylliset on vangittava. Puhujan mielestä ei voida lähteä ajamaan sitä politiikkaa, että hallitus on menetellyt laittomasti. Hallitus on päinvastoin menetellyt viisaasti. Puhuja on iloinen siitä.

Hiltunen: Puhuja oli tietoinen siitä edeltä käsin, että asiaan kohdistetaan ankara arvostelu. Tannerin syyte lepää löysillä perusteilla. Mutta ei tässä oikeusperiaatteet paljon paina. Julkisia puheita on paljon pidetty. Häinkin. Yhtyi Kilpeen. Vastasi Kilpelliselle. Ei halua laajentaa syytettyjen lukua. Pitää siitä kiinni. Puhuja sanoi olevansa tietoinen siitä, että joutuu tästä vastaamaan historian edessä.

Kuusela: Me emme ole voineet vaikuttaa asiaan. Muuta ei ole voitu tehdä kuin parjata meidän ministereitä. Varmaa kantaa ei ole ollut. Enemmistön politiikka on vahingoittanut puoluetta. Varoittii intoilemasta. Vangitsemisesta ei ole suurta numeroa tehtävä.

E. Karjalainen: Tässä on innostuttu liian paljon. On syytä muistaa, että me olemme tehneet lain. Sotasyllisyys oikeus antaa asiassa tuomionsa. Saadaan sitten nähdä. Voidaan odottaa rauhallisesti, jos kerran Tannerin syytös lepää löysillä perusteilla. Ryhmä ei voi Tannerin asian toimenpiteillään auttaa. Tanner on juristi. Hän voi puolustaa paremmin itse. Kolmen miehen lähetystö tarpeeton.

P. Tervo: Se osa keskustelua, joka on koskenut sotasyllisyyttä on

ollut tarpeeton. Asian ydin on vangitseminen ja sotasyllisten piiri. Vangitseminen oli tarpeeton toimenpide. Piti saada kommunistien toivomuksia noudattaen määrättyt henkilöt hallituksen taholta leimatuiksi syyllisiksi. Pyrkimys siihen että sotasyllisten piiriä ei laajenneta suureksi, ei tarkoittanut, että todelliset syylliset, fasistiset ainekset, jätetään pois. Siitä työväki on yhtä mieltä. Siitä on lausuttava ryhmän käsitys suoraan ja selvästi.

Välikysymys ja kysely ovat tarpeettomat. Riittää kun näissä kahdessa kohdassa ryhmä sanoisi mielipiteensä julkisuudessa.

Welling: Oli sitä mieltä, ettei mitään voida tehdä. Pyysi Raatikasta ja Lepistöä muistamaan, että me olemme hävinneet tällä kertaa ~~(Tällä kertaa?)~~ (Turunen: Tällä kertaa? Ryhmästä naurua.). Meidän on kuunneltava heitä; mitä he vaativat, on tehtävä. Kuutosjuttu hoidettiin kevyesti ja silloin ei ollut ulkomaista painostusta. (J. Raatikainen: Oletko varma?)

H. Pesonen: Yhtyi Karjalaiseen. Ei ole syytä sotkea ryhmää tähän.

Puheenjohtaja: Päätetään ensin siitä ryhtyykö ryhmä asian johdosta toimenpiteisiin vai ei.

Pyydetään nimenhuutoäänestystä.

Puheenjohtaja: Nimenhuutoäänestys toimitetaan. Ne jotka kannattavat toimenpiteisiin ryhtymistä äänestävät jaa. Ne joiden mielestä asia ei aiheuta toimenpiteitä äänestävät ei.

Hyväksytään.

Jaa äänestivät: Hiilelä, Juutilainen, P. Karjalainen, Karvonen, Kilpeläinen, Kuittinen Käkeli, Lehtokoski, Lepistö, Lumme, Muikku, Nurminen, Paasivuori, Peltonen, Penttala, Pusa, Pyy, J. Raatikainen, Raunio, Salmela-Järvinen, Simonen, P. ja S. Tervo, ja Turunen, = 24 jäsentä.

Ei äänestivät: G. ja K. Andersson, Fagerholm, Jokinen, E. Karjalainen, Kuusela, H. Pesonen, Rantala, Takki, Tolonen ja Welling, = 11 jäsentä.

Päätettiin 24 äänellä 11 vastaan ryhtyä asian johdosta toimenpiteisiin.

Simonen (päättökseen): Lähetystä hallitukselle on eniten kannatettu.

tu. Se jättää kirjelmän. Puhuja piti kyselyä hallitukselle sopivimpana.

Puheenjohtaja: Selvitteli, miksi kysely eduskunnassa ei ole sopiva muoto asian hoitamisessa.

Käkelä: Ilmoitti yhtyvänsä Tervoon ja Fagerholmiin siinä, että rajoitetaan yhteen henkilöön ryhmän kannanilmaisuus.

Kuusela: Asian on mentävä valmistavaan valiokuntaan ja ryhmän on saatava lausua siitä kantansa.

Puheenjohtaja: Totesi että kun kukaan ei vaadi kyselyä, niin asia jää lähetystön varaan. Asia palautetaan valmistavaan valiokuntaan, joka laatii ehdotuksensa ja asia palautetaan ryhmään.

3 §.

Hallituskysymys.

Puheenjohtaja: Ilmoitti että hallituksen täydentämiskysymys otetaan keskusteltavaksi.

Ministeri Kilpi: SAK pitää oikeutenaan yhtä paikkaa hallituksessa. Tänä Vesterinen olisi nimitetty, mutta meidän toivomuksestamme se lykättiin.

P.Tervo: Ei ole estettä keskustelulle. Kysymys on henkilöstä. SAK ei halunnut mitään yhteistyötä muuta kuin hallituspaikkaa täytettäessä.

Kuittinen: Pysytään aikaisemmassa päätöksessä.

J.Raatikainen: Yhtyi Tervoon. Ei ryhmän ole syytä ottaa vastuuta kaikkien niiden miesten politiikasta, jotka Paasikivi tahtoo sinne vetää. Puhujan mielestä Peltonen ei sovi siihen ympäristöön. Ryhmän päätöstä ei tarvitse tarkistaa.

Pyy: Kun ryhmä on miehen tarjonnut, niin ellei sitä huolita, niin ei muuta tarjota.

Andersson: SAK:n työvaliokunta valittaa yhteyksien katkenneen. Oli sitä mieltä, että valmistava valiokunta voi kuulla SAK:n työvaliokuntaa.

Simonen: Hallitusta paikkaillaan. Ryhmä on nimennyt ehdokkaansa. Päätöksen muuttaminen merkitsee ryhmän puheenjohtajan nolaamista. Ei hyväksytä kiertoteitä. Eikä ole syytä muuttaa ryhmän päätöstä.

Puheenjohtaja Peltonen: Ei katso loukkaukseksi, vaikka päätös peru-

etta me olemme tehneet lain. Sotasyyllisyysoikeus antaa asiassa tuomionsa. Saadaan sitten nähdä. Voidaan odottaa rauhallisesti, jos kerran Tannerin syytös lepää löysillä perusteilla. Ryhmä ei voi Tannerin asiaa toimenpiteillään auttaa. Tanner on juristi. Hän voi puolustaa paremmin itse. Kolmen miehen lähetystö tarpeeton.

P.Tervo: Se osa keskustelua, joka on koskenut sotasyyllisyyttä on

tetaan. Puhujalla itsellään ei ole halua hallitukseen.

Raunio: Asettui päätöksen purkamista vastaan.

Turunen: Puolueen ammattiyhdistysvaliokunnassa esitettiin se käsitys, että jos suhde katkeaa tässä vaiheessa, niin seuraavassa hallituksessa kommunisti hoitaa SAK:n edustuksen. Härmä tai Huunonen olisi senvuoksi huomioon otettava.

Penttala: Vastusti edellistä käsitystä.

Päätettiin 15 äänellä 5 vastaan, ettei päätöstä ole syytä muuttaa.

4 §.

Suomen Pankin tilintarkastajat

Päätettiin valmistavan valiokunnan ehdotuksen mukaisesti asettaa ehdolle A.Kuusiston ja varalle T.Bryggarin.

5 §.

Suomen valtion tilintarkastajat.

Päätettiin valmistavan valiokunnan ehdotuksesta asettaa ehdolle V. Rantalan ja varalle E.Karjalaisen.

6 §.

Punakaartilaisten korvauskomitean kirjelmä

Päätettiin, ettei se aiheuta toimenpiteitä. Merkittiin saapuneeksi.

7 §.

SAK:n työvaliokunnan kutsuma neuvottelukokous.

Päätettiin valmistavan valiokunnan ehdotuksesta ensi perjantaina klo 19.00 pidettävään kokoukseen valita ryhmän edustajiksi Kallinen ja P.Tervo.

8 §.

Verovähennysten tarkistus.

Puheenjohtaja: Ilmoitti että tulo- ja omaisuusverojen sekä kunnallisen lisveron verovapaiden alarajojen, perus- ja lapsivähennysten ym. tarkistuksen suorittamiseksi valmistava valiokunta ehdottaa käyntymistä valtiovarainministerien puoleen kirjelmällä. Puhuja selosti käsittelyä valmistavassa valiokunnassa ilmoittaen että lähetystöön vv. ehdottaa: Peltosen, Lehtokosken, ja Paasivuoren.

Hyväksyttiin, mutta lähetystöön lisättiin Lepistö.

9 §.

Vierailukutsu.

Puheenjohtaja: Ilmoitti, että Etelä- Suomalaisen Osakunnan Kannunvalajain huomiseen kokoukseen klo 19.30 osakunnan huoneistossa Uudenmaan kansanedustajat ovat tervetulleita vierailemaan.

Tiedoksi:

Vakuudeksi:

Osmo Peltanen.

Puheenjohtaja.

M. Saarimäki
Sihteeri.

Tarkistettu:

että me olemme tehneet lain. Sotasyällisysoikeus antaa asiassa tuomionsa. Saadaan sitten nähdä. Voidaan odottaa rauhallisesti, jos kerran Tannerin syytös lepää löysillä perusteilla. Ryhmä ei voi Tannerin asiaa toimenpiteillään auttaa. Tanner on juristi. Hän voi puolustaa paremmin itse. Kolmen miehen lähetystö tarpeeton.

P.Tervo: Se osa keskustelua, joka on koskenut sotasyällisyyttä on

Käsitelmä

Maay. 7.11.45

*Liite N:o 1. Sos.-dem. ryhmän
pötk. 8.11.1945.*

Suomen sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä.

Siirtoväen ja maanturvitsijain yleinenkokous, joka pidettiin paikallisen SKDL:n yhdistyksen aloitteesta Imatralla sos-dem yhdistyksen omistamalla työväentalolla 1/11-45, ja joka käsitti paitsi paikallisia maanturvitsijoita ja siirtoväkeä, myöskin siirtoväkeä ja maanturvitsijoita Joutsenon, Jämsän ja

Ruokolahden kunnista, esittää arv.eduskuntaryhmällemme seuraavaa:

Imatralla ja sen ympäristöllä, sekä muilla kokouksessa edustettuina olleilla paikkakunnilla on maanhankintalain täytäntöönpano käynyt kiusallisen hitaasti.

Sadat köyhät siirtolaisperheet ovat kärsivällisesti o -
dottaneet lopullisten asunto-asutuspaikkojensa määrittelyä. He ovat suhtautuneet luottamuksella maanhankintalain täytäntöönpanoon, uskoen sen puitteissa saavansa tyydyttävän korvauksen mielettömän sodan vuoksi menettämistään kotikonnuistaan.

Nyt on heidän luottamuksensa asiansa tyydyttävään järjestykseen nähden kuitenkin vakavasti järkkymässä.

Paitsi sitä, että maanhankintalain täytäntöönpano käy tavattoman hitaasti, on luovutettavien maiden hintojen määrittelyyn yhä enemmän päässyt vaikuttamaan suur-maanomistajien sanelema hyötynäkökohta. Siirtoväelle luovutettavien maiden jako on yhä enemmän saamassa voittoperiaatteelle perustuvan liikeyrityksen luonteen.

Edellä esitettyihin näkökohtiin viitaten esitämme arv. eduskuntaryhmällemme, ja edlleen kauttanne hallituksen tietoon saatettavaksi,;

- a / että maanhankintalain täytäntöönpanoa kiirehdittäisiin;
- b / että luovutettaville maille määriteltäisiin laatuun ja sijaintiin perustuvat rajahinnat, ja että maiden hintojen määrittelyssä olisivat osallisina paikkallisen siirtoväen itsensä valitsevat edustajat, ja että luovutettavien maiden sijainnin ja laadun määritelmien perusteena käytettäisiin edellisen vuoden kunnallisessa taksoituksessa vahvistettuja määritelmiä..

Toisena kysymyksenä kokous käsitteli paikkakunnan tontti-^{ja}pien-
ten tilojen omistajien lisämaansaanti kysymystä. Kokous
esittää kantanaan arv.eduskuntaryhmälleen tässä kysymyksessä
seuraavaa:

Vuoksenlaaksossa, lähinnä Huokolahdella, Joutsenossa ja
Jääskessä on tuhatlukuinen joukko tontti- ja pienten tilojen
omistajia, ja suurimmalla osalla heistä on joko nauta- tai
pienää karjaa, kuten lampaista, vuohia, sikoja jne.

Vuoksenlaakso, kuten tiedetään, on ns. alituotantoaluet-
ta maa- ja karjataloustuotteisiin nähden. Tämän vuoksi on vähä-
väkisten karjanpito suuresta merkityksestä koko Vuoksenlaakson
alueen elintarvikehuollolle. Ei ole kansantaloudellisestikaan
samantekevää, erittäinkin nykyisten kurjien kuljetussuhteiden
vallitessa, saadaanko elintarpeet välittömästi paikkakunnalta,
tai täytyykö niitä kuljettaa ehkä satojen kilometrien takaa
kulutuspaikkoihin. Ja lisäksi on suuri merkitys myöskin sillä
seikalla, että pieneläjien karjanpidolla kiinnitetään sellai-
setkin ihmiset tuotannolliseen elämäänsä, jotka ilman sitä jäisi-
vät kokonaan sen ulkopuolelle, kuten perheen äidit, vanhukset jne.

On ilman selityksiäkin selvää, kuinka suuri merkitys täl-
laisella karjanpidolla on kyseessä olevan ihmisjoukon, erittäin-
kin lasten ja sairaiden ravitsemustilalle aikana, jolloin ei e-
sim. Vuoksenlaakson teollisuusalueilla maitoa ^{suuri} jaeta ollenkaan.
Sen merkitys on erinomaisen suuri nykyhetkenä, ja vastaisuudes-
sakin voi pienkarjan pito sopivasti kehitettynä parhaimmalla
tavalla yhdistää maaseudun ja teollisuusseudun edut toisiinsa.
Mutta se edellyttää, että lisämaata annetaan myöskin tonttimaai-
den omistajille, kuten Maanhankintalain 32 § edellyttää käsi-
tyksemme mukaisesti.

Kuitenkaan ei tämähän vielä merkitse maakysymyksen lo-
pullista ratkaisua, ja sen vuoksi kokous toteakin seuraavaa:

a/ koska maansaantikysymys ei ole nykyisen lain puitteis-
sa työtätekevää maasentuväestöä tyydyttävällä tavalla ratkais-
tavissa, odottavat kokouksessa edustettuina ~~önnä~~ olevien
paikkakuntien työtätekevät joukot, että molemmat työväkeä edusta-
tavat eduskuntaryhmät keskinäisessä yhteisymmärryksessä toi-
misivat siten, että SKDL:n eduskuntaryhmän aloite maan saannin
turvaamiseksi kaikille sitä tarvitseville tulisi hyväksytyksi.

b / Väliaikaisena ratkaisuna tonttimaan omistajien tai hei-
hin verrattavien maansaantikysymyksessä esittää kokous edus-
kuntaryhmälleen, ja kauttanne hallituksen tietoon saatettavak-
si, että lisämaansaannin turvaamiseksi tonttimaan omistajille
tai heihin verrattaville sovellettaisiin Maanhankintalain
II :n luvun 32 § :ää.

Rehutilanteesta keskusteltaessakokouksessa todettiin
että ellei valtiovallan taholta ryhdytä nopeisiin toimenpitei-
siin rehutilanteen korjaamiseksi, joutuvat sadat Vuoksenlaakson
pienkarjojen omistajat lähipäivinä teurastamaan karjansa.

Kansanhuoltoministeriön päätös ylijäämäheinien vapaut-
tamisesta säännöstelyn alaisuudesta on syössyt pienkarjan omista-
jat täydellisesti suurmaanomistajien armoille, jotka vaativat
jopa 16 markkaakin heinäkilolta. He ovat joutuneet vertaansa
vailla olevan hintakiskonnan kohteeksi, suureksi vahingoksi ko-
ko ^{Vuoksenlaakson} ~~Vuoksenlaakson~~ karjataloudelle.

Samaan aikaan on ilmennyt, että puutavarayhtiöt käyttä-
vät heille metsäajoja varten myönnettyjä heinämääriä väärin.
Puutavarayhtiöt tilaavat koko hevosmäärälle, joka heidän ajos-
saan työskentelee, sallitut heinämäärät, vaikka yleensä talon-
poika~~isilla~~ hevosmiehillä on itsellään heinät. Tällaiset väärin-
käytökset ovat omiaan huomattavasti pahentamaan heinätilannetta.

Edelläkolevaan vedoten kokous esittää eduskuntaryhmälleen
seuraavaa, kauttanne hallitukselle ja erikoisesti Kansan -

huoltoministerin tietoon toimitettavaksi:

a / että suurmaanomistajien heinävarastot on viipymättä inventoitava, ja myös ns. ylijäämäheinälle asetettava rajahinnat.

b / että pienkarjojen omistajille myydään valtion hallussa olevista ns. vastikerehuvarastoista heinää kansanhuollon edellyttämällä hinnoilla;

c / että inventoitaessa suurmaanomistajien ns. ylijäämäheiniä, rehun tarvitsijoiden edustajia on myös läsnä inventointia suoritettaessa.

Imatralla 1:nä päivänä marraskuuta v. 1945.

Olga Paakki
sihteeri.

Kokouksen puolesta

Antti Virtanen
puheenjohtaja.

Ruokolahden
Kansanhuoltolautakunta

Puhelin: Imatra 3147
Postios. Vuoksenniska
Tavaras. Rönkkä

Vuoksenniskalla

Tarras- kuun 6 p:nä 19 45.

N:o

Ilv

Rouva Olga P a a k k i,
Imatra, Sotkulampi.

Asia: maattomat karjan-
omistajat.

viite: puhelinkeskustelu Paakki-
Tiikanen.

Maattomia karjanomistajia on Ruokolahden
kh- lautakunnan alueella seuraavasti:

2- lehmäisiä:

446 karjanhaltijaa

1- lehmäisiä:

724 karjanhaltijaa

Talouseläimen omistajia:

(Porsaita ei ole huomioitu)

1233 tal.el. omistajaa.

Taloustoimikö: *Valter Tiikanen*

Valter Tiikanen.

Pyynnöstä todistetaan, että Joutsenon kunnan alueella on maattomien eläimiä allamainitut määrät ja heinän-
tarve mainituille eläimille allamainittu:

Maattomien eläimet:

Lehmiä	166 kpl.	heinäntarve	á 1000 kg	=	166.000 kg
Vasikoita	62 "	"	á 250 "	=	15.500 "
Lempaita	734 "	"	á 125 "	=	91.750 "
Hevosia	20 "	"	á 2000 "	=	40.000 "
					<u>Yhteensä 313.250 kg.</u>

Maattomien karjanomistajien heinäntarve yhteensä 313.250 kg.

Joutsenossa, 3 päivänä marraskuuta 1945

Kansanhuollonjohtaja:

Eino Liffänder.

Toimistosihteri:

Marjatta Koski.

OSIALIDEMOKRAATTINEN EDUSKUNTARYHMÄ

Kokous *maanas* kuun *8* p:nä 1945 klo *19.30*

Asia: *Jaa laagon, kukaan ei ole tullut*
puolesta.

ehdotus "Jaa"

ehdotus "Ei"

	Jaa	Ei		Jaa	Ei
Andersson, Gunnar		-	Malkamäki, Aino		
Andersson, Kauko		-	Muikku, Otto	-	
Bryggari, Tuomas			Nurminen, Elli	-	
Eskola, Valfrid			Paasivuori, Arvo	-	
Fagerholm, Karl-August		-	Peltonen, Onni	-	
Hakala, Kustaa			Penttala, Isak	-	
Hiilelä, Kaisa	-		Pesonen, Edvard		
Hiltunen, Onni			Pesonen, H. S.		-
Jokinen, Kalle		-	Pusa, Eeno	-	
Juutilainen, Jere	-		Pyy, Juho	-	
Kallinen, Yrjö			Raatikainen, Jussi	-	
Karjalainen, Eetu		-	Raatikainen, Uuno		
Karjalainen, P. A.	-		Rantala, Viljo		-
Karvonen, Juho	-		Raunio, Eino	-	
Kiipeläinen, Yrjö	-		Salmela-Järvinen, Martta	-	
Kilpi, Sylvi-Kyllikki			Sillanpää, Miina		
Kivisalo, Väinö			Simonen, Heikki	-	
Kuittinen, Juho	-		Takki, Uuno		-
Kulovaara, Urho			Tervo, Penna	-	
Kuusela, Valter		-	Tervo, Samuli	-	
Käkelä, Valto	-		Tolonen, J. F.		-
Lehtokoski, Aino	-		Turunen, Varma K.	-	
Lepistö, Matti	-		Welling, Yrjö		-
Leskinen, Väinö			Wirtanen, Atos		
Lumme, Alpo	-		Voionmaa, Väinö		
	10	6		24	11

OSIALIDEMOKRAATTINEN EDUSKUNTARYHMÄ

Kokous *maalisk.* kuun *p:nä 1945* klo *2015*

Asia: *Neuvottelu kokoukseen päättyneenä*

ehdotus "Jaa"

ehdotus "Ei"

	Jaa	Ei		Jaa	Ei
Andersson, Gunnar			Malkamäki, Aino		
Andersson, Kauko	✓		Muikku, Otto		
Bryggari, Tuomas			Nurminen, Elli		
Eskola, Valfrid			Paasivuori, Arvo	✓	
Fagerholm, Karl-August			Peltonen, Onni	✓	
Hakala, Kustaa			Penttala, Isak	✓	
Hänelä, Kaisa			Pesonen, Edvard		
Hiltunen, Onni			Pesonen, H. S.	✓	
Jokinen, Kalle			Pusa, Eeno		
Juutilainen, Jere	✓		Pyy, Juho		
Kallinen, Yrjö			Raatikainen, Jussi		
Karjalainen, Eetu			Raatikainen, Uuno		
Karjalainen, P. A.	✓		Rantala, Viljo		
Karvonen, Juho	✓		Raunio, Eino	✓	
Kilpeläinen, Yrjö			Salmela-Järvinen, Martta		
Kilpi, Sylvi-Kyllikki			Sillanpää, Miina		
Kivisalo, Väinö			Simonen, Heikki		
Kuittinen, Juho			Takki, Uuno		
Kulovaara, Urho			Tervo, Penna	✓	
Kuusela, Valter			Tervo, Samuli		
Käkelä, Valto			Tolonen, J. F.		
Lehtokoski, Aino			Turunen, Varma K.	✓	
Lepistö, Matti	✓		Welling, Yrjö		
Leskinen, Väinö			Wirtanen, Atos		
Lumme, Alpo			Voionmaa, Väinö		

Pöytäkirja

Sos.-dem. eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta eduskuntatalossa pankkivaliokunnan huoneessa marraskuun 9 p:nä 1945 klo 15.00. Läsnä-oleviksi merkittiin: Lepistö, Kivisalo, Kallinen, Voionmaa, P. Tervo, Lehtokoski, Malkamäki, Bryggari, Hakala, Andersson, Tolonen, Rantala, Penttala ja Paasivuori. Puhetta johti Kallinen, pöytäkirjan laati Paasivuori. Läsnä myöskin Puhemies Fagerholm.

1 §.

Kirjelmä sotasyyllisten vangitsemisen johdosta.

Puheenjohtaja: Sihteeri selostaa, mitä valmistavan valiokunnan tehtäväksi jäi esillä olevassa asiassa.

Paasivuori: Tehtäväksi jäi laatia ehdotus kirjelmäksi hallitukselle sotasyyllisten vangitsemisen johdosta. Kirjelmässä esitetään ryhmän mielipide tapahtuneen johdosta. Sen toimittaa perille valittava kolmihenkinen lähetystö.

Lepistö: Ehdotti kolme henkistä toimikuntaa laatimaan kirjelmää.

Bryggari, Kallinen ja Rantala: Ilmoittavat olevansa eri mieltä kirjelmän lähettämisen aiheellisuudesta pitäen sitä ulkopoliittisesti ylen vaarallisena ja suosittelevat luopumista sen lähettämisestä.

Voionmaa: Siihen voidaan ottaa niin vähän sisältöä, että paras on jättää lähettämättä. Kun pääministeri on ottanut huomioon ryhmän mielipiteen ja nimennyt Peltosen hallitukseen, niin ryhmän ensimmäinen toimenpide on esittää arvosteleva kirjelmä hallitusta vastaan. Lisäksi se on ulkopoliittisesti arka toimenpide. Ja kun laillinen pohja menettelylle on olemassa, niin valmistavan valiokunnan olisi esitettävä ryhmälle,

että antaa asian mennä tällä kertaa.

Penttala: Esitti valittelunsa, ettei kirjelmää ole. Esitti toimikuntaan puheenjohtajan, kirjallisen sihteerin tuomari Laisaaren ja Lepistön. Ne laativat luonnoksen.

Lehtokoski: Ryhmän kannanilmaisusta on tehtävä lyhyt. Ainakaan Tanneriin nähden ei ole pelkoa, ettei hän hyväksyisi ryhmän esiintymistä tässä asiassa. Ehdotti kirjelmästä luopumista ja vain suullisesti ryhmän kannan ja mielipiteen ilmaisemista asiasta.

Tolonen: Väitti kirjelmästä olevan vain vahinkoa Tannerille. ~~xx~~

Fagerholm: Kun Lehtokosken linja vähiten vahingoittaa asiaa, suosittelee tätä muotoa. Puhuja luulee, että ryhmä tyytyy tähän.

P.Tervo: Valitti, ettei Peltonen ole täällä. Puhuja oli samalla kannalla kuin Lehtokoski. Eri henkilöitä laatimaan ryhmän muistiot ei tarvita. Kun henkilöt ryhmän lähetystöön on valittu, voivat he myös laatia muistion. Ryhmässä jo puhuja mainitsi, että vangitsemisella palveltiin kommunistien toiveita. Lokakuun vallankumouksen vuosipäivänä piti Stalinille sillä tavalla ruusuja lähettää. Puhujan mielestä olisi esitettävä eriävä mielipide kaikkiin vangitsemisiin nähden. Vangitseminen oli epäasiallinen toimenpide, se voidaan mainita. Toiseksi se, ettei vangittujen joukossa ollut ketään, joka olisi voitu katsoa todelliseksi faskistiksi. ~~Vangittujen~~ Faskistien joukossa on sotasyllisiä. Olisi sieltä voitu edes yksi mies nimetä. (Fagerholm: Sotasyllisyyslaki rajoittaa vain niihin, jotka "ratkaisevalla tavalla" ovat vaikuttaneet). Jos te olette faskisteihin nähden tällä kannalla, niin me olemme eri linjoilla. Tämä asia muodostuu iskuksi Suomen parlamenttarismia vastaan.

Lepistö: Yhtyi Tervoon.

Rantala: Kannatti ehdotusta, että Ryhmä luopuu kirjallisesta lausunnosta hallitukselle ja tyytyy vain suullisesti esittämään käsityksensä hallitukselle. Fasististen piirien välttyminen rangaistukselta on sellainen asia, jota koko maan työväestö ei voi ymmärtää.

Kivisalo: Tämä on arkaluontoinen asia. On otettava huomioon mitä ennen-

kin on tehty. Kuutosten jutun johdosta käytiin pääministerin ja oikeusministerin luona esittämässä ryhmän kielteinen kanta menettelyhuomiota johdosta. Herättäisi outoa/ja tyytymättömyyttäkin työväen piirissä, jos ei mitään tehtäisi. Ehkä parasta on ehdottaa ryhmälle, että luovuttaisin kirjallisen lausunnon jättämisestä pääministerille ja esitettäisiin suullisesti, mitä on paperille kirjoitettu.

Fagerholm: Tietenkin me olemme yksimielisiä AKS:läisten syyllisyydestä mentaliteetista riippumatta. Mutta heitä ei saada tämän lain mukaan kiinni. Esimerkiksi Annala ei ole ratkaisevalla tavalla vaikuttanut joutumiseemme sotaan Neuvostoliittoa vastaan.

Voionmaa: Puhujan mielestä on hyvä, ettei lausuntoa esitetä kirjallisesti. Mutta suullinenkin paheksumislausunto, joka kohdistuu myöskin vastavallittua ministeri Peltosta vastaan ei ole paikallaan Kivisalo täällä lausui, että tämä on arluontoinen asia. Puhujan mielestä tämä on mielenosoitus muitakin asianosaisia vastaan, myös liittoutuneita valtoja. Tätä käytetään ryhmää vastaan, jota jo nyt pidetään venäläisvastaisen politiikan päätekijänä.

Bryggari: Puhui jyrkästi kokosiintymistä vastaan tässä asiassa.

Voionmaa: Jos käynti on välttämätön, kun ryhmä on niin päättänyt, voi lähetystö käydä kysymässä, miksi vangitseminen on tapahtunut.

Kulovaara: Väli-¹²²rauhansopimuksen 13. artiklan mukaan hallitus avustotasyllisten vangitsemisessa ja tuomitsemisessa. Voidaan olla Tanneriin nähden eri mieltä, mutta puhuja ei käsitä perustetta, miksi muihin nähden ryhdyttäisiin toimenpiteisiin. Valmistava valiokunta voi esittää ryhmälle, että voidaan vain tehdä kysely, miksi vangitsemiseen on ryhdytty ja miksi ~~se~~ on rajoitettu niin suppeaan piiriin syytettyjä nimettäessä. Periaatteessa puhuja on kaikkea esiintymistä vastaan tässä asiassa, mutta ryhmän päätöksen mukaan on valmistavan valiokunnan tehtävä positiivinen ehdotus.

Voionmaa: Ei pidä jättää kirjelmää.

P.Tervo: Voionmaan ehdotus tietää ryhmän päätöksen muuttamista.

(Välihuutoja: Voidaan muuttaa.)

Päätettiin 8 äänellä 4 vastaan, ~~xxxxxx~~ esittää ryhmälle, että vain suullinen tiedustelu tulee kysymykseen, mutta että kirjallista ei jätetä. Päätettiin myös 8 äänellä 4 vastaan, että kysely koskee sekä vangitsemista että sotasyölyisten suppeata piiriä.

Päätettiin ehdottaa vain 3-henkistä lähetystä valittavaksi.

Rantala: Ehdotti ryhmän puheenjohtajan, Lehtokosken ja Paasivuoren. Puheenjohtaja Kallinen:Kieltäytyi.

Kivisalo: Ehdotti P.Tervon.

Lehtokoski: Oli sitä mieltä Kallisen pitäisi olla mukana.

Fagerholm: Yhtyi kannattamaan edellistä.

P.Tervo: Kieltäytyi ja ehdotti Kivisaloa.

Kivisalo: Kieltäytyi ja ehdotti Lepistöä.

Lepistö: Kieltäytyi ja korosti puheenjohtajan mukanaolon välttämättömyyttä.

Puheenjohtaja: Huomautti olevansa koko esiintymistä vastaan ja jyrkästi siitä kieltäytyvänsä.

Päätettiin ehdottaa ryhmälle valittavaksi Lehtokoski, Lepistö ja Paasivuori.

2 §.

Työmaaterrorilain kumoaminen.

K.Andersson: Selvitteli työmaaterrorilain kumoamisen historiikkaa. Hallitus on lopuksi esittänyt työmaaterrorilain kumoamista, mutta palauttaa työ sopimuslain 35 §:n. Lakivaliokunta on sen hyväksynyt, mutta SKDL on pannut vastalauseensa. Puhuja ilmoitti, että huolimatta Härmän ja työnantajain edustajain yksimielisyydestä, hän ei luota siihen, vaan siihen taisteluun, joka sitä pykälää vastaan käytiin v.1922. Kun ruotsalaisten edustaja Smeds on yhtynyt SKDL:n kantaan, niin jos ryhmä on kerrankin yhtenäinen, niin v.1922 käyty taistelu voidaan nyt voittaa.

Kivisalo: Suuressa valiokunnassa kanta määrättiin SAK:n työvaliokunnan kannan mukaisesti. Käkeli sen siellä selvitteli. Puhuja on kuullut, että SKDL:n taholta on työmailla harjoitettu painostusta meikäläisiä vastaan. Kyllä se pykälä on siellä hyvä olemassa.

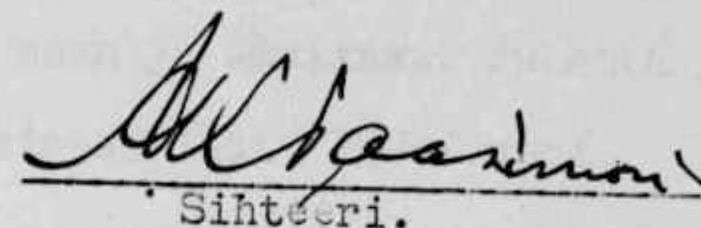
Fagerholm: Käytännössä se on yhden tekevää. Ei se ole suuri juttu.

Hakala: Selvitteli asian käsittelyä lakivaliokunnassa päätyen siihen, että on syytä pysyä hallituksen kannalla.

Kulovaara: Tämä on piiska, jota pidetään ylhäällä. Samantekevää, miten ratkaistaan.

Päätettiin, että Andersson saa esittää asian ryhmälle.

V a k u u d e k s i:

Sihtööri.

T a r k i s t e t t u:

Puheenjohtaja.

Pöytäkirja

Sos.-dem. eduskuntaryhmän kokouksesta marraskuun 9 p:nä 1945 klo 16.00 eduskuntatalossa ryhmän huoneessa. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: G. Andersson, Eskola, Hiielä, Hiltunen, Karjalainen P ja E., Kilpi, Leskinen, Lumme, Peltonen, ~~Paas~~ U. Raatikainen, Salmela-Järvinen, Sillanpää, Takki, Turunen ja ~~Wikkimä~~. Puhetta johti Kallinen, pöytäkirjan laati Paasivuori.

1 §.

Sotasyyllisten nimeämis- ja vangitsemiskysymys.

Puheenjohtaja: Asiaa käsiteltiin valmistavassa valiokunnassa. Mutta valmistavassa valiokunnassa on jäseniä, jotka eivät olleet läsnä ja myös niitä, jotka pitivät asiaa maalle, ryhmälle ja syytteeseen panuille vahingollisena ja sen vuoksi heidän mielestään ei asiassa olisi ryndyttävä mihinkään toimenpiteisiin. Asiaa käsiteltäessä valmistava valiokunta tuli parin äänestyksen jälkeen tulokseen, että kirjallista promemoriaa ei ole syytä käyttää ja esittää sellaisia ajatuksia, jotka tekisivät sen vieläkin vaarallisemmaksi ja joita sitten voitaisiin käyttää aseina kokoryhmää vastaan, vaan olisi rajoituttava suullisesti hallitukselle tehtävään kyselyyn. Kyselyssä rajoituttaisiin tiedustelemaan: 1). Mitkä syyt ovat tehneet välttämättömäksi syytettyjen vangitsemisen? 2). Mitkä syyt ovat aiheuttaneet, että todelliset syylliset eivät ole tulleet syytteeseen asetetuiksi? Henkilökohtaisesti puhuja on vastaan esiintymistä tässä asiassa.

Lepistö: Ehdotti että ryhmä pysyisi eilisessä päätöksessään ja lähetystö valmistaisi promemorian eilisen keskustelun pohjalla ja kiinnittäisi siinä huomiota Tannerin vangitsemiseen ja siihen että faskistiset sotasyylliset eivät ole asetettu syytteeseen, vaikka he ovat to-

salaisten edustaja Smeds on yhtynyt SKDL:n kantaan, niin jos ryhmä on kerrankin yhtenäinen, niin v. 1922 käyty taistelu voidaan nyt voittaa.

Kivisalo: Suuressa valiokunnassa kanta määrättiin SAK:n työvaliokunnan kannan mukaisesti. Käkeli sen siellä selvitteli. Puhuja on kuullut, että SKDL:n taholta on työmailla harjoitettu painostusta meikäläisiä vastaan. Kyllä se pykälä on siellä hyvä olemassa.

delliset syylliset Suomen sotaan joutumiseen.

Kuusela: Ilmoitti pöytäkirjaan merkittäväksi, että hän ei ole ma-
nööverissä mukana. Puhuja piti epäviisaana valmistavan valiokunnan "to-
dellisimmat"-määrittelyä.

Bryggari: Suositteli eilisen päätöksen tarkistamista sen ulkopoliit-
tisen arveluttavuuden vuoksi.

Voionmaa: Toimenpide valmistavan valiokunnan ehdottamassa muodossa,
jota puhuja ei kannattanut, on arveluttava. Ensinnäkään siinä ei tyydytä
siihen, mihin hallitus asian hoitamiseksi on ryhtynyt. Toiseksi sen on
tarpeeton, sillä ei ole mitään voitettavissa. Asia menee nyt omaa meno-
aan. Lisäksi on muistettava, että ryhmän ehdokas on tänään tullut nimi-
tetyksi hallituksen jäseneksi. Tämä esiintyminen muodostuu sekaantumise-
ksi hallituksen hoidettaviin asioihin. Ja se voidaan tulkita ~~sekaantumise-~~
~~mielenosoitukseksi~~ välirauhansopimuksen 13. artiklaa vastaan.
Puhuja kannatti ehdotusta, että luovuttaisiin esiintymisestä asiassa.
Hän ainakaan ei ole mukana tässä.

Welling: Kannatti tarkistamista. Tällä on huono vaikutus ulospäin,
niin venäläisiin kuin kotimaassa. Se myös vahingoittaa ryhmän asemaa.
Vastusti komitean lähettämistä.

J. Raatikainen: Olisi odottanut valmistavalta valiokunnalta lojaali-
suutta ryhmän eiliseen päätökseen. Ryhmän eilisen toimenpiteen tarkoi-
tuksena oli myös tukea hallituksessa olevien tovereiden kantaa. On to-
dettava, että sen vuoksi, että on ryhdytty vangitsemiseen ~~niitten~~ julki-
suuteen saatettujen syitten perusteella, ei voida pitää riittävänä suul-
lisen kyselyn tekemistä hallitukselle. ~~Ei Peltosen~~ Ei Peltosen nimittäminen
ministeriksi muuta millään tavoin tilannetta niin, että tässä olisi syy-
tä vaieta. Toivoi pysyttävän eiliselä kannalla.

Karvonen: Täällä todettiin, että vain jotkut sotasyllisyyssjuttua ak-
tiivisesti ajavat, muut vastustavat. Nyt on vain tarkoituksena tukea
hallituksessa olevain tovereiden asiaa. Tanneria vastaan syytökset ovat
verrattain heikkoja. Puhujan mielestä ensi kerta heitetään lokaa oman
miehen päälle. On tehtävä oikeutta.

salaisten edustaja Smeds on yhtynyt SKDL:n kantaan, niin jos ryhmä on ~~kun~~
kerrankin yhtenäinen, niin v. 1922 käyty taistelu voidaan nyt voittaa.

Kivisalo: Suuressa valiokunnassa kanta määrättiin SAK:n työvaliokun-
nan kannan mukaisesti. Käkeli sen siellä selvitteli. Puhuja on kuullut,
että SKDL:n taholta on työmailla harjoitettu painostusta meikäläisiä
vastaan. Kyllä se pykälä on siellä hyvä olemassa.

Simonen: Kysymyksessä on Tannerin kautta hyökkäys koko sos.-dem. puo-
lueen vastaan. Kun on sivuutettu alkeellisimmatkin oikeuden ja kohtuu-
den vaatimukset syytettyjä nimettäessä ei sitä muuten voi ymmärtää. Kuka
järjesti saksalaisten maahantulon, kuka on rähissyt ja pilannut suhteita
Neuvostoliittoon, kuka jne. puhuja teki useita kysymyksiä; juuri ne pii-
rit, jotka nyt on sivuutettu. - Kuutosjutussa protestoitiin, vaikka lop-
putulosta ei tiedetty. Puhuja teki rinnastuksia eräisiin historiallisiin
oikeusjuttuihin. Ei halunnut eilistä päätöstä tarkistaa. Sen päättämä
toimenpide on työväenluokan yleisen mielipiteen ohjaamisen kannalta tar-
peellinen. Kommunistit pyrkivät strategisista syistä kohdistamaan hyök-
käyksen sosialidemokraatteja vastaan. Suositteli tutustumista Leninin ja
muuhun heidän kirjallisuuteensa.

Kuusela (työjärjestykseen): Rajoitetaan puheenvuorot ja puheaika 2
minuuttiin.

Päätettiin rajoittaa.

Käkeli: Moitti puheenjohtajaa siitä, että puheenjohtaja antaa toistaa
eilisen keskustelun. Nyt olisi keskusteltava vain menettelytavasta. Oli
eilisen päätöksen kannalla.

H. Pesonen: Ei ole syytä sotkea ryhmää tähän asiaan, minkä pyysi mie-
lipiteensä pöytäkirjaan merkittäväksi. Katsoi sillä myös vain vaikeu-
tettavan asianosaisten asian hoitamista.

Pusa: Luki kirjoitetun lausunnon ja ehdotti sen esittämistä hallituk-
selle. Lausunto kuuluu: "Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on kuultu-
aan selostuksen niistä perusteista, joiden mukaan sotasylliset ovat ni-
metyt, päättänyt saattaa hallituksen tietoon käsityksensä, että halli-
tuksen päätös merkitsee ryhmän mielestä oikeudenloukkausta, kun syytee-
seen ei ole asetettu sotapolitiikkaan osallistuneita lapualaiskaudelta
alkaen kiihkeästi toimineita varsinaisia natseihin nojautuneita taantu-
muksellisia piirejä. Samalla ryhmä lausuu käsityksensä, että hallitus
on tarpeettomasti määrännyt syytteeseen asettamansa henkilöt heti van-
gittavaksi." (Jokinen: Täysin fasistinen lausunto.) Liite n:o 1.

Wirtanen: Ei olisi kytkettävä fasisteja tähän asiaan. Se menettää ~~me~~